

Slovenski VESTNIK

LETNIK XL

CELOVEC, PETEK, 31. MAJ 1985

ŠTEV. 22 (2228)

Koga poslušajo pri „hearingih“?

Zadnje „poslušanje“ („hearing“) deželni poslanci pri Kärntner Abwehrkämpferbundu je bilo zgleda eno najtemeljitejših; predvsem glede dolžine razgovora in tudi glede velike skladnosti sodelujočih. To je mogoče sklepati iz skupnega uradnega poročila SPO, ÖVP in FPÖ. Zadnja seja ustavno-pravnega odbora, ki je za dolžen poslušati „vse prizadete“ v manjšinskem šolstvu, je bila tudi mesto za neverjetne napade na dvojezično učitelje!

Sam deželni glavar Wagner, ki je hkrati tudi najvišji šef šolske oblasti, je na tem „hearingu“ izjavil, da je enega od vzrokov za nezadovoljstvo treba iskati v „mešanem sistemu“ (Mischsystem), ki ga mnogokrat uporabljajo (učitelji) pri dvojezičnem pouku! „Takšen način pouka zakon-sko ni predviden in tudi ni dovoljen“, je dejal Wagner!

Značilno za trenutni položaj v razpravi glede manjšinskega šolstva je, da se pojavlja vedno več izrazov, ki so za povprečnega človeka nerazumljivi. Vsak naj razume vse po svoje!

In: Čeprav je deželni glavar Wagner sam najvišji šef šolske oblasti, se mu še nikoli ni zdelo potrebno kritizirati ta menda prepovedani „Mischsystem“, ki, kakor izgleda, doslej še nobenemu ni škodoval. Zakaj se ta pojem pojavi ravno po „poslušanju“ Abwehrkämpferbunda?

Značilno za trenutni položaj je tudi, da se narodno zavedni pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem ne potegujejo za ločene šole. Vsak ve kakšen geto bi to bil. Zato je pa tem bolj sumljivo, da te ločene šole Slovincem vsiljujejo „bivši“ Slovenci, „vindišariji“ in vsi ostali narodni nasprotniki. In ker se Slovenci

ne trudimo za takšne ločene šole, ker jih odločno odklanjamo, se verjetno deželni glavar sam trudi ustvariti vtis, kot da manjšina hoče te šole. Kaj naj bi drugače bil vzrok, da je „strašil“ abwehrkämpferje s tem, da bi po morebitnem ločevanju imeli 11 slovenskih šol, kamor bi Slovenci menda potem kar drveli. Morda pa ustvarja ta vtis tudi zato, da bo svoj predlog, ki ga javnosti do sedaj še ni predstavil, lahko pozneje prodajal kot kompromis.

SE URADNA KOROŠKA STRINJA Z LAŽMI?

Najhuje in najbolj značilno v skupni izjavi po poslušanju Abwehrkämpferjev pa je trditev, da mora večina — po mnenju svobodnjakov — hoditi v šole manjšine. Ta trditev objavljena v uradnem sporočilu pomeni, da je ideologija Heimatdiensta že popolnoma uspešna pri tleh v dežel-nem zboru zastopanih strankah.

Nihče se ni distanciral, ne Wagner, ne Schantl, ne Uster, ne drugi. Potrebujemo še več dokazov, da so se o bistvenih potezah poslabšanja sedanjih ureditve že zmenili?

Od razprave do slepila

Pod vtisom širokega protesta avstrijske demokratične javnosti je koroški deželni zbor jeseni 1984 sklenil široko in poglobljeno razpravo o manjšinskem šolskem vprašanju. Povod so najprej dale nacionalistične sile z njihovim napadom na sedanjo ureditev. Kam se razvija ta „razprava“ in koliko veljajo v tej zadevi stališča prizadete narodne skupnosti najbolj prikazuje kronika razvoja:

December 1984: Ustavno-pravni odbor deželnega zbora začne razpravo. KHD ugotavlja, da dolgoletno delo strokovnjakov sploh ni potrebno. Politiki zagovarjajo razpravo.

Januar/februar 1985:

● Deželni šolski svet zagovarja skupno šolo. Wagner pravi, da ni treba za vsako ceno skupnih (tristrankarskih) rešitev.

● Univerza odločno zagovarja ohranitev in izboljšanje skupne šole. Po „hearingu“ z univerzo govorijo deželnozbornske stranke o „primatu politike“. Namestnik deželnega glavarja, Frühbauer, zagotavlja predstavnikom Slovenije, da rešitev, ki jo bodo sprejeli po poglobljeni razpravi, manjšini in njenim pravicam ne bo škodovala.

Marca 1985: občinske volitve na Koroškem.

Marca/aprila 1985: ● Po občinskih volitvah napove deželni glavar Wagner spremembo in zaostreitev narodne politike, ker se politika sožitja za socialiste ni obnesla. Te ocene ne odobravajo vsi v stranki!

● Zastopniki Slovincem tolmačijo deželnemu zboru, da je sedanjo ureditev

treba ohraniti in dvojezično šolstvo izboljšati. Iz zmerneza nimanja zastopnikov strank za ta razgovor in iz njihovega usklajenega stališča je čutiti, da so stališča v glavnem tristrankarsko poenotili. Manjšina je zaskrbljena, ker je iz izjave strank po „hearingu“ mogoče sklepati, da nagibajo delno k ločevanju šolarjev.

● KHD zagovarja ločene šole, in se strinja s „kompromisi“, ki jih Slovenci imenujejo „gnile kompromise“.

● Strankarski kongres SPO: Wagner napoveduje, da dobi „vsak tisto šolo, ki si jo želi“. Menda bo „vsakogar“ zadovoljila. Z zadoščenjem sta KHD in Haider pozdravila stališče SPO.

● Abwehrkämpferbund zagovarja spremembo sedanjega zakona in ločene šole, „kompromise“ odklanja.

Zastopniki strank se s temi zagovorniki ločevanja „ure dolgo in izčrpno“ razgovarjajo. Wagner v tej razpravi pravi, da je sedanji način pouka kamen spotike, da je menda celo protizakonit; Valentina Einspelerja in „saborce“ pa „straši“ z možnostjo, da bodo slovenske šole imele uspeh!

VISOKOŠOLSKO VOLITVE POTRjujejo:

Zavzemanje za manjšinske pravice ne povzroča izgub pri volitvah

Na avstrijskih univerzah in visokih šolah so študentje prejšnji teden izvolili novo zastopstvo. Volitve so pokazale, da med študirajočo mladino zanimanje za „tradicionalno“ obliko soodločanja ni ravno veliko: udeležba ni dosegla niti celih 30 odstotka. Vendar je pri tem treba upoštevati, da je med študenti precejšen odstotek tistih, ki študirajo poleg rednega poklica — torej se ne vključujejo neposredno v študentski parlamentarizem.

Druga značilnost volitev je v tem, da so — v vseavstrijskem merilu — liste socialističnih študentov občutno nazadovale (od 25,87 na 21,75 odstotka), prejšnjo izgubo je utrpela tudi ÖVP-jevska opredeljena AG, komunistični študenti so uspešno branili svoj položaj, vidne uspehe pa so beležile predvsem desno od ÖVP naseljena konservativna JES ter razne alternativne in protestne skupine.

Koroška seveda ne bi bila Koroška, če se od ostale Avstrije ne bi razlikovala tudi pri študentskih volitvah. Na celovski univerzi so namreč prepričljivo zmagali socialistični študenti, ki so število mandatov povečali od 5 na 6 (med izvoljenimi sta tudi dva pripadnika slovenske narodne skupnosti — Marica Flödl in

Franci Walter); konservativna AG (blizu ÖVP) je zgubila dobro četrtino glasov, vendar je obdržala svoja dva mandata; komunistični študenti, ki so tokrat nastopili skupaj z alternativci, pa so dobili 1 mandat, medtem ko sta prej ločeni skupini imeli vsaka svojega zastopnika.

Prepričljiv uspeh socialističnih študentov, ki imajo v glavnem odboru zdaj dvotretjinsko večino, je razveseljiv še toliko bolj, ker so jim nekateri prerokovali izgubo zaradi njihove jasne opredelitve v manjšinskem vprašanju. Izkazalo pa se je obratno in to je prvi kandidat Heimmo Strempl tudi jasno povedal: politično zainteresirani študentje so „honorirali socialistično politiko in jasno opredelitev v manjšinskošolskem vprašanju“. To je vsekakor dokaz, da zavzemanje za manjšinske pravice ni nujno povezano z izgubami pri volitvah (takšno „logiko“ namreč zastopajo vodilni politiki koroških strank). Za zvezo socialističnih študentov pa je znano, da se tudi ne strinja z Wagnerjevo tezo „Vsakemu tisto šolo, ki si jo želi“, temveč podpira zahteve po rešitvi manjšinskega šolstva na osnovi predlogov, ki so jih izdelali strokovnjaki celovške univerze.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV
ZVEZA SLOVENSkih IZSELJENCEV
SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „VRTAČA“
vabijo na

PROSLAVO 40-letnice zmage nad fašizmom in povratka naših izseljencev

v nedeljo 16. junija 1985 s pričetkom ob 14. uri pri Šašelnu
v Slovenjem Plajberku

V okviru prireditve, na kateri bodo spregovorili predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, predsednik Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl, tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Marjan Sturm in predstavnik Dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporiškega gibanja na Dunaju, bo

odkrit spomenik 26 žrtvam nacističnega nasilja.

Kulturni spored bodo oblikovali: mlada godba na pihala Glasbene šole Šmihel nad Pliberkom, Koroški partizanski pevski zbor, moški pevski zbor SPD Borovlje in sestre Čertov.

! Udeležimo se naše osrednje proslave ob 40-letnici zmage
nad fašizmom in povratka naših izseljencev. !

Tako razpisovanje ravnateljskih mest nasprotuje vsem pedagoškim načelom in potrebam

Vsakemu tisto šola, ki si jo želi. S tem geslom skuša deželni glavar Wagner skriti pod plašč navidezne demokratičnosti očitno že obstoječe in odobrene načrte, kako bi strankarska troedinost na Koroškem po eni strani ugodila zahtevam nemških nacionalistov po ločitvi šol v južnem delu dežele, po drugi strani pa ohranila videz, da Slovincem vsaj tokrat ni vsilila rešitve proti njihovi volji. Le tako moremo tudi razumeti Wagnerjevo prerokovanje po torkovi seji deželne vlade, ko je napovedal „rešitev, ki bo za vse sprejemljiva“.

Toda logike, po kateri naj bo volk sit in koza cela, se v koroškem šolstvu že zdaj pridno poslužujejo. O tem dovolj prepričljivo govori zadnji razpis ravnateljskih mest. Med drugim so ravnateljska mesta

razpisana tudi za številne šole na območju veljavnosti manjšinskega šolskega zakona — torej za dvojezične šole. Toda usposobljenost za poučevanje v nemškem in slovenskem jeziku se kot pogoj zahteva samo v enem samem primeru: za ljudsko šolo v Selah, medtem ko od vseh tistih oseb, ki se bodo potegovala za ravnateljska mesta na dvojezičnih šolah v Bilčovsu, Bistrici na Zilji, Pliberku, Škocijanu itd., ne zahtevajo dodatnega učiteljskega izpita iz slovenščine.

Na nesprejemljivost takšne prakse sta osrednji slovenski organizaciji opozorili v pismu pristojnemu oddelku deželne vlade. Posebej poudarjata pomanjkljivost pedagoške narave: Zvezni zakon o delovnem pravu deželnih učiteljev ureja med drugim tudi vprašanje zastopstva

ravnatelja šole v primeru odsotnosti razrednega učitelja — toda kako naj ravnatelj zastopa odsotnega učitelja dvojezičnega razreda, če nima usposobljenosti za poučevanje v obeh jezikih? Poleg tega je ravnateljeva naloga, da nadzoruje pouk na šoli in je učiteljem pri tem strokovni svetovalec — toda kako naj bo izpolnjeval to svojo obveznost, če sam nima ustrezne kvalifikacije?

Neki dunajski časopis je nesprejemljivost takšne prakse poudaril in razgalil z obratnim primerom, da bi ravnatelj dvojezične šole postal Slovenec, ki ne obvlada nemščine. In komentar časopisa: med maloštevilne resnične „privilegije“ slovenske manjšine gotovo spada, da takih srhljivih hinavščin ne more odrediti.

Ali so na delu snovalci „nacionalistične internacionale“?

Minulo soboto je priredil odbor za obrambo italijanstva Trsta pod pokroviteljstvom Liste za Trst zborovanje v tržaškem Novinarskem krožku. Kot „gost“ je na prireditvi sodeloval predsednik koroškega Heimatdiensta Josef Feldner, ki je udeležencem govoril o manjšinskem vprašanju na Koroškem. (Obširneje o prireditvi, ki jo tisk imenuje javno manifestacijo proti dvojezičnosti, poročamo na 2. strani.)

V demokratični javnosti je prireditve izzvala kritiko in proteste. Tržaški občinski svetovalec Paolo Parovel je v tej zvezi naslovil na tržaškega župana celo posebno interpelacijo, v kateri zahteva, naj zavzame do omenjene manifestacije jasno stališče in intervenira pri odgovornih oblasteh, da se v interesu narodnostnega mira, sožitja in obmejnega sodelovanja podobne manifestacije ne bi ponovile. Parovel ugotavlja, da se je razprava na omenjeni manifestaciji usmerila h kritikam beograjske, rimske in dunajske vlade ter proti politiki sodelovanja med tremi sosednjimi državami. Po poročilu ljubljanskega Dela pa je Parovel tudi poudaril, da „ima Heimatdienst kot koroška proti-

slovenska organizacija stalne operativne zveze z jugoslovansko politično emigracijo kot neofašisti v Venetu in Trstu“.

Na te čudne povezave med nacionalisti in desničarskimi skrajneži opozarja tudi vodstvo organizacije Srednjeevropska omika, ki v tiskovnem sporočilu poudarja, da povezava med Listo za Trst in koroškim Heimatdienstom „kaže na širše povezovanje evropske desnice za ogrožanje mednarodnega sodelovanja“.

V našem listu smo že ponovno poročali o pojavih, ki kažejo na to, da določeni krogi v Evropi očitno sanjajo o posebni „nacionalistični internacionali“. Svoječasni obisk predstavnikov koroškega Heimatdiensta pri južnotirolskem Heimatbundu (kateri se javno zavzema za odcepitev južne Tirolske od Italije in za njeno priključitev Avstriji ali še bolje Nemčiji) je še dobro v spominu; sedanje srečanje z branilci tržaškega italijanstva pa domneve le še podkrepi. In ne nazadnje je treba videti tudi še povezave, ki jih imajo koroški nacionalisti doma v Avstriji — krog se zaključuje dovolj jasno.

PREBERITE

na strani

- 2 Listina narodnostnih skupin v Avstriji
- 2 Koroški in tržaški nacionalisti združeni v imenu skupne ogroženosti
- 3 Florijan Lipuš dopisni član SAZU
- 4 Občinska seja v Kotmari vasi
- 5 Srečanje planincev treh dežel
- 7 Odlomki iz pogovora Kreiskega z dopisnico Dela

Listina narodnostnih skupin v Avstriji

Spričo tega,

1. da pravna ureditev Republike Avstrije izrecno zagotavlja narodnostnim skupinam pravico do obstanka,
  2. da je diskriminacija narodnostnih skupin v nasprotju z duhom in temeljnimi izhodišči avstrijske pravne ureditve,
  3. da je splošno znano, da potrebujejo narodnostne skupine posebno varstvo pri varovanju obstanka in razvoja,
  4. da po širokem mnenju narodnostne skupine predstavljajo kulturno obogatitev Avstrije in prispevajo bistven delež h kulturni raznolikosti,
  5. da doslej sprejeti ukrepi niso v zadovoljivi meri varovali obstanka in razvoja narodnostnih skupin,
- so predstavniki narodnostnih skupin v Avstriji, upoštevaje tozadevna mednarodno priznana izhodišča, na srečanju v Celovcu 19. in 20. aprila 1985 sprejeli naslednjo

Listino narodnostnih skupin

ki jo bodo izročili zvezni vladi in pristojnim deželnim vladam ter jih prosili, naj jo upoštevajo, ko bodo reševale odprta vprašanja posameznih narodnostnih skupin.

1. Določila različnih notranjdržavnih ustavnopravnih norm in mednarodnih dokumentov, predvsem dunajske državne pogodbe (BGBl. Nr. 152/1955) in senžermenske državne pogodbe (STGBI. Nr. 303/1920), ki ščitijo jezikovne in etnične manjšine, so izhodišče za varstvo obstanka in za razvijanje identitete narodnostnih skupin.

2. Vsaka narodnostna skupina ima nedotakljivo in neodtujljivo pravico do uživanja zakonskega varstva, do ohranitve in zaščite obstanka, do varovanja in ohranitve svoje identitete, kot tudi do pospeševanja svojega sodobnega razvoja.

Te pravice je splošna in ni omejena le na tiste narodnostne skupine, ki jih posebej ščitijo mednarodnopravne pogodbe.

3. Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da bi narodnostnim skupinam odvzele njihov značaj in njihove pravice etničnih skupin, je treba čimprej prepovedati.

4. Čim šibkejša je narodnostna skupina, tembolj učinkovito jo je treba zaščititi.

5. Avtohtonim narodnostnim skupinam je treba v njihovi podedovani domovini ne glede na njihovo številčnost zagotoviti na jezikovnem, kulturnem in socialnogospodarskem področju popolno enakost in enakopravnost z večinskim narodom.

Te neodtujljive pravice do zaščite in priznanja narodne identitete, ki so imanentne človekovi osebnosti in dostojanstvu, veljajo za pripadnike narodnostnih skupin tudi v njihovih naravnih upravnih, kulturnih in gospodarskih središčih.

6. Shematično izravnavanje pripadnikov etničnih manjšin s pripadniki drugih družbenih skupin ne zadostuje. Manjšinam je namreč po ustavnopravni vrednotni ureditvi treba omogočiti take kvalificirane možnosti, da bodo v resnici lahko obvarovale in razvijale svojo narodnost in svojo kulturno identiteto.

7. Varstvo individualnih pravic posameznih pripadnikov narodnostne skupine ne zadostuje za varovanje njihovega obstanka in ohranitev njihove identitete. Poleg individualne človečanske oz. manjšinske zaščite je treba narodnostno skupino na vseh področjih njenega narodnega in družbenega življenja varovati kot celoto, to je kot strnjen etnični subjekt.

8. Organizacijam, ki se v skladu s svojimi v statutih zapisanimi cilji zavzemajo za ohranitev in razvoj svoje narodnostne skupine ter so zaradi te svoje dejavnosti dokazano reprezentativne za svojo narodnostno skupino, pripada pravica, da svojo narodnostno skupino kot celoto in njene pripadnike

uradno zastopajo tako znotraj države kot tudi v mednarodnem merilu.

9. Ker posamezna narodnostna skupina sama najbolje pozna svoje probleme, je treba ukrepe za zaščito njenega obstanka in zavarovanje njenega razvoja sprejemati le v sodelovanju s prizadeto narodnostno skupino, in to tako, da na svoje življenjske razmere ne bi samo vplivala, temveč jih daljnosežno sooblikovala.

Večinskega načela iz moralnih in logičnih razlogov za narodnostne manjšine ni mogoče uporabljati.

10. V soglasju z listino Združenih narodov od 25. junija 1945, konvencije o preprečevanju in kaznovanju genocida od 9. decembra 1948, splošno deklaracijo o človekovih pravicah Združenih narodov od 10. decembra 1948, evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin od 4. novembra 1950, sporazumom zoper diskriminacijo v šolstvu od 15. decembra 1960, izjavo Združenih narodov o odstranitvi vseh oblik rasne diskriminacije od 20. novembra 1963, mednarodnim sporazumom o odstranitvi sleherne oblike rasne diskriminacije od 7. marca 1966, mednarodnim paktom o državljanskih in političnih pravicah od 19. decembra 1966, mednarod-

Ob nedavni 40-letnici obnove demokracije Avstrije in 30-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe je bila javnosti predstavljena Listina narodnostnih skupin v Avstriji. V tej listini so predstavniki Slovencev na Koroškem, Hrvatov in Madžarov na Gradiščanskem ter Čehov in Slovakov na Dunaju opozorili na nerešena življenjska vprašanja vseh teh manjšin ter pristojnim dejavnikom na zvezni in deželni ravni posredovali načelna izhodišča, na katerih naj bi temeljil odnos Avstrije do svojih narodnostnih manjšin.

Ker je v javnosti široko zanimanje za vsebino tega dokumenta, v celoti objavljamo besedilo listine, ki so jo soglasno sprejeli in podpisali predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev, Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem, Hrvaško-gradiščanskega kulturnega društva na Dunaju, Gradiščansko-madžarskega kulturnega društva ter Manjšinskega sveta češke in slovaške narodnostne skupine v Avstriji.

nim sporazumom o boju in kaznovanju zločina apartheida od 30. novembra 1973, sklepno listino helsinške konference o varnosti in sodelovanju v Evropi od 1. avgusta 1978, kot tudi z izsledki sodobne znanosti o narodnostnih manjšinah je mednarodna raven manjšinskih pravic danes naslednja:

Vse narodnostne skupine imajo pravico svoj jezik svobodno uporabljati in gojiti ustno in pismeno.

Imajo pravico do vzgoje in šolanja ter verske oskrbe v svojem last-

nem jeziku, pravico, da se v podedovani domovini vključno naravnih upravnih, kulturnih in gospodarskih središč v stiku z upravnimi oblastmi in sodišči pismeno in ustno poslužujejo svojega lastnega jezika, pri čemer ta pravica velja tako za posameznike kot za pravne osebe narodnostnih skupin. Na svojem zgodovinskem naseljenem območju imajo pravico do topografskih napisov v jeziku narodnostne skupine poleg takih v državnem jeziku. Nadalje imajo pravico do ustreznega, njihovim potrebam pravično odmerjenega deleža javnih sredstev, kot tudi do gospodarskega in socialnega napredka, pravico do upoštevanja pri zasedanju javnih položajev brez kakršnekoli diskriminacije, pravico do radijskih in televizijskih oddaj v lastnem jeziku in oblikovanja le-teh, kot tudi pravico do zadostne in kontinuirane finančne podpore za svoje tiskovne proizvode.

Njihov življenjski prostor je treba varovati in je prepovedano zapostavljanje s spreminjanjem političnih, socialnih in narodnih struktur, predvsem je treba opustiti tako sleherno spodbujanje k asimiliranju kot tudi pospešeno tujerodno naseljevanje. Treba se je izogibati takim ekološkim ali družbeno-ekonomskim ukrepom, ki lahko poslabšajo razmere v življenjskem prostoru narodnostnih skupin.

11. Narodnostne skupine v Avstriji se priznavajo k skupni domovini Avstriji, k dvojezičnosti, k skupni vzgoji otrok večinskega naroda z otroci pripadnikov manjšin v otroških vrtcih, kakor tudi k skupnemu pouku v osnovni šoli kot pogoj enakopravne integracije v prid vzajemnega razumevanja, strpnosti in miroljubnega sožitja. Nasploh za obstoj celotnega manjšinskega šolstva ne zadostuje le posebni zakonski in organizacijski ukrepi, temveč je poleg zadostne finančne podpore predvsem potrebno tudi najširše javno informiranje in priznanje, da bi se lahko izognili kakršnikoli diskriminaciji in nacionalističnim predsodkom.

12. Priznava in vzpodbuja se delež, ki ga narodnostne skupine lahko prispevajo k mednarodnemu sodelovanju na različnih področjih kulture in izobraževanja.

13. Pripadniki narodnostnih skupin ter njihove organizacije in ustanove imajo pravico do vzdrževanja stikov s prebivalstvom istega jezika ali kulture izven Avstrije.

Načela, ki jih zastopa Avstrija v odnosu do svoje narodnostne skupine na Južnem Tirolskem, veljajo in se uporabljajo tudi za narodnostne skupine v Avstriji.

Vsa ta načela je treba pri urejanju odprtih vprašanj posameznih narodnostnih skupin v sodelovanju z njimi upoštevati in z ustreznimi sankcijami vgraditi v zakon o narodnostnih skupinah, tako, da so na podlagi priznanja njihove narodne biti v resnici enakopravne in brez strahu pred asimilacijo in ogroženjem obstoja lahko obvarujejo svojo identiteto ter se kulturno, gospodarsko in splošno družbeno svobodno razvijajo.

Da bi zadržali nevarno nazadovanje pripadnikov narodnostnih skupin, ki ga kažejo izidi štetij — ob vsej vprašljivosti in problematiki ljudskih štetij —, je treba v duhu te listine narodnostnih skupin nemudoma in v soglasju z organizacijami narodnostnih skupin začeti uveljavljati ukrepe za varstvo in razvoj narodnostnih skupin v Avstriji.

Gradiščanska mladina za enakopravnost manjšin

Nedavna ustanovitev delovne skupnosti za večjezično Gradiščansko in njena prva prireditve, o kateri smo obširno poročali tudi v našem listu, je že zabeležila prvi politični uspeh. Zahtevam, ki so jih izoblikovali nosilci te prireditve, se je namreč pridružil širok krog mladinskih organizacij na Gradiščanskem, ki so se prvič v skupni izjavi nedvoumno opredelile za jezikovno enakopravnost in podprle zahtevo po dosledni izpolnitvi člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Gradiščanske mladinske organizacije — katoliška, komunistična in socialistična mladina, ter mlada ÖVP ter Hrvatski akademski klub — v skupni resoluciji izrecno podpirajo naslednje težnje in cilje delovne skupnosti za večjezično Gradiščansko:

- polno uresničitev v členu 7 državne pogodbe zajamčenih pravic gradiščanskih Hrvatov;
- razširitev teh pravic na vse narodnostne skupnosti Gradiščanske;
- ustvaritev manjšinam naklonjenega ozračja na vseh življenjskih področjih.

V duhu takih akcij, ki jih upravičeno imenujejo nova pota sporazumevanja na Gradiščanskem, bo gotovo potekal tudi letošnji Dan mladine, ki ga pripravlja hrvaška mladina na Gradiščanskem za 20. junij. Vsakoletno mladinsko srečanje se je namreč že ponovno uspešno uveljavilo kot prepričljiva manifestacija oživiljanja in utrjevanja narodne zavesti med mladimi gradiščanskimi Hrvati, ki s privlačnimi, vendar nevsiljivimi oblikami opozarjajo na nerešena vprašanja in terjajo uresničitev dejanske enakopravnosti vseh narodnostnih skupnosti Gradiščanske.

Koroški in tržaški nacionalisti združeni v imenu skupne ogroženosti

„Srečanje smo priredili z namenom, da bi vzpostavili vzporednice med avstrijsko Koroško in Trstom, kjer nas kot večino družijo skupna ogroženost od slovenske manjšine.“

S temi besedami so uvodoma obrazložili namen in pomen skupne prireditve, ki je bila minulo soboto v tržaškem Novinarskem krožku, na kateri so manifestirali „usodno povezanost“ nacionalističnih krogov v Trstu in na Koroškem. Duhovna sorodnost, ki je prišla do izraza na tej prireditvi, je bila brez dvoma značilna in zgovorna: lok je segal od najbolj razvpitih protislovenskih krogov v Trstu (Lista za Trst, gibanje za obrambo italijanstva ter neofašistična MSI) pa do koroškega Heimatdiensta, katerega predsednik Josef Feldner je tržaškimi somišljenikom oz. sotrpinom „dokumentirano“ tolmačil, kako koroški Slovenci ogrožajo nemškogovorečo večino v deželi.

„Na razpravi sicer ni bilo slišati nič novega, razen morda javne potrditve dejstva, da se somišljeniki ob vprašanju ogroženosti večine od manjšine brez težave razumejo tudi, kadar govorijo različne jezike.“ Tako je zapisal Primorski dnevnik, katerega poročilo delno povzemamo:

Feldner nas je v uvodu „poglobljeno“ seznanil z žalostno zgodovino te, od Slovencev od pradedavnih časov mučene Koroške, nato pa je preko opisa vseh jugoslovanskih poskusov, da bi si jo priključila, zadiral v današnje čase. S tehtnimi dokazi je oznanil, da Jugoslavlani še danes govorijo o „slovenski Koroški“ kot o „zibelki slovenstva“, kar pomeni, da svojih apetitov še zdaleč niso potešili. Še več, država z najhujšo gospodarsko krizo v Evropi si privoščiti ustanavljati podjetja v avstrijski Koroški (ob meji jih je že nekaj tucatov), poleg tega pa pestuje tudi idejo o proti coni v Celovcu in Beljaku. Neverjetno, koliko sorodne ogroženosti tržaške in koroške večine, so ugotavljali navzoči z burnim ploskanjem, medklici in glasnimi komentarji, ki so večkrat preglasili „uglednega“ gošta. Potem je razkril vso prepotenco zanemarljivo majhnega števila slovenskogovorečih Korošcev, ki so kljub temu, da jih je le borih deset do petnajst tisoč, vendarle povsod pričujoči, večno budni in pripravljeni na vse mogoče načine ogro-

žati večino. Kako zelo se je smilil odcvetelim gospem, ko je opisoval obupne primere diskriminacije nemškogovorečih malčkov v dvojezičnih šolah in vrtcih! Režeži so prisiljeni hoditi v slovenske šole, ker na Dunaju pač nimajo poslušna (kakšna podobnost z Rimom!) za to, da bi za enega ali dva otroka ustanovili nemško šolo... Še večji revež se je zdel, ko je ponazarjal obnašanje Slovencev po številnih cerkvah, kjer so, čeprav tako zelo maloštevilni, gladko prepovedali petje v nemščini! Potem pa je pogumno naštel nepregledno vrsto privilegijev, ki jih imajo koroški Slovenci in s katerimi bodo v kratkem povsem zadušili nemško večino.

Tako Primorski dnevnik.

Prireditvi je posvetil pozornost tudi del italijanskega tiska. V znamenju nacionalističnem listu Piccolo na primer je govora o tem, da so zdaj spoznali, da zaradi „ogroženosti“ od Slovencev ne trpi samo Trst in z njim vsa dežela, prav tako in še huje trpi vsa Koroška, katere zelenje in spokojnost kvarijo slovenski madeži. Toda: Končno je prišlo do pobratenja med Heimatdinstem in odborom za italijanstvo Trsta — „tako da bodo stvari boljje tekle“.

KHD se dela užaljenega

Pa tudi avstrijska tiskovna agencija APA je poročala o tem tržaškem srečanju ter se zamerila Heimatdinstu in njegovemu predsedniku Feldnerju, ki je celo zagrožil s sodnijskimi koraki proti tistim, ki bi o njegovem nastopu v Trstu poročali tako, da njemu ne bi ugajalo. Po izkušenem receptu je kritična poročila enostavno proglasila za „komunistično potvarjanje“ ter nasprotno trdil, da se je na svojem predavanju zavzel za enakopravno in mirno sožitje obeh narodov na Koroškem ter se jasno distanciral od nacizma in fašizma(!).

Take izjave so nam že dobro znane in jih tudi znamo pravilno vrednotiti v primerjavi z dejanji. Toda še bolj kot besede so zgovorne zunanje okoliščine, kajti že star pregovor pravi: Povej mi, s kom se družiš, pa ti bom povedal, kdo in kaj si.

Jutri veselica v Pavličevi ulici

Skupno vabijo na veselico v Pavličevi ulici jutri, v soboto 1. junija, slovenska podjetja Cartrans, Drava-Naša knjiga, gostilna „pri Joklnu“ in Zveza slovenskih zadrug. Spored se bo začel ob 9.00 uri.

Gostilna „pri Joklnu“ bo za veselico stregla na prostem.

● **Ob zvokih glasbene skupine Kundalini**, ki bo igrala med 10.00 in 13.00 uro, se bo odvijal program, ki bo zanimiv za vsakogar, predvsem za mladino;

● **od 9.00 imajo otroci možnost slikati in risati** na stojala z lepaki na temo po lastni izbiri

(pripomočki bodo na razpolago); otroci bodo ustvarjali pod nadzorstvom dveh vzgojiteljic, vsi, ki bodo dokončali svojo umetnino, bodo dobili nagrado v obliki slikanice;

● **ob 10.00 sprejem kolesarjev** (športnikov Mladinske knjige, ki so se podali na 1600 km dolgo transverzalo po Sloveniji, Koroški, Furlaniji-Juljski krajini, da bi pomagali razširjati slovensko knjigo);

● **nato bo kviz za mladino**. Vprašanja bodo iz področja literature in (za pravilne odgovore dobi vsak nagrado v obliki

madinske knjige) kulture, dodatno pa še vprašanja s področja kolesarstva (za nagrado so mala presenečenja);

● **ob 11.00 bereta Brane Gruber** (slovensko) in Heino Fischer (nemško) za odrasle in otroke iz Levstikovega „Martina Krpana“.

Zaključek te veselice bo zvečer v kulturni taberni „pri Joklnu“, kjer bo ob 20.30 uri otvoritev razstave fotografskih del Igorja Antiča z glasbenim okvirom.

Vabljen je vsakdo, ki bo ta dan blizu Pavličeve ulice, predvsem pa mladina!

F. Lipuš član SAZU

„Slovenska akademija znanosti in umetnosti“ (SAZU) je najvišja slovenska znanstvena in umetnostna organizacija. Ta znanstveno-umetniška organizacija, ki združuje najpomembnejše znanstvenike in umetnike ter jih vzpodbuja v njihovem delu, je na minulem običnem zboru, 23. maja, volila nove člane in pri tem močnejše kot sedaj upoštevala tudi Slovence izven meja SR Slovenije.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU), v kateri je včlanjenih nad 50 rednih in nad 20 dopisnih članov ter nad 50 zunanjih dopisnih članov, ima od običnega zbora naprej deset novih rednih

članov, sedem dopisnih in devet zunanjih dopisnih članov.

Za zunanja dopisna člana sta bila izvoljena tudi slovenski pisatelj z južne Koroške Florijan Lipuš in besedni ustvarjalec Pavle Merku iz Tržaškega. S to odločitvijo je SAZU upoštevala tudi dejstvo, da pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem in v Italiji sodelujejo znanstveno in umetniško ustvarjanje celotnega slovenskega naroda.

V izrazito moško družbo slovenskih akademikov pa je bila sprejeta končno tudi ženska — paleontologinja Dragica Turnšek —, posebnost glede mladosti pa je tudi matematik Josip Globevnik, ki je star šele 40 let.

Zveza kulturnih organizacij Slovenije

RAZPISUJE

14. srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov

Na razpis se lahko prijavijo avtorji, ki svojega dela še niso izdali (razen v samozaložbi) v knjižni obliki. Sodelujejo lahko z literarnimi prispevki: prozo, poezijo, dramatiko in kritičnimi članki. Svoje prispevke morajo poslati v treh izvodih, ki naj bodo označeni s šifro (v posebni ovojnici naj bodo avtorjevi podatki: ime in priimek, naslov, izobrazba, poklic, starost in šifra).

Prispevke je treba poslati na ZKOS, Kidričeva 5, Ljubljana (za 14. srečanje literatov) do 20. junija 1985.

Avtorji se bodo najprej predstavili na območnih srečanjih, ki jih bodo jeseni in pozimi 1985-86 pripravile občinske zveze kulturnih organizacij. Najboljši avtorji z območnih srečanj bodo sodelovali še na republiškem srečanju, ki bo marca 1986 v Gradšču v Slovenskih Goricah.

Morebitne dodatne informacije dobite na naslovu: ZKO Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 5 (tel. 03 061 / 2211-828, interna 18).

Slovenska študijska knjižnica otvarja nove prostore

Prihodnji torek, 4. junija, bodo novi prostori Slovenske študijske knjižnice še slavnostno predstavljali javnosti. Začetek leta 1985 se je študijska knjižnica preselila iz starih prostorov v bivšem dijaškem domu (Tarviserstraße) v sodobno urejene prostore novega Mladinskega doma (Mikschallee 4), kjer tudi že uspešno deluje.

Knjižnica je urejena v sodobnem slogu in omogoča bralcu prost pristop do knjige, bralec lahko svobodno izbira knjige, revije in ostale publikacije, jih lahko ob mizah pregleduje in se vanje poglubi; vrhu tega pa si iz katalogov lahko izbere knjige iz skladišča.

Na otvoritev novih prostorov, v torek, 4. junija ob 19. uri, vabijo skupno Slovenska prosvetna zveza, Mladinski dom SSD v Celovcu in Slovenska študijska knjižnica.

Otvoritev se bo začela s podelitvijo bralnih značk dijakom Mladinskega doma, z literarnim branjem pa bo zaokrožen slavnostni del otvoritve. Nato bo sledil ogled novih prostorov študijske knjižnice.

Berite in širite

Slovenski
VESTNIK

Srečanje pisateljev narodnih skupin letos v Celovcu

14. in 15. junija letos se bodo v Celovcu srečali pisatelji narodnih skupin.

Slovenski koroški avtorji bodo skupno z nemškogovorečimi pisatelji iz Avstrije, z avtorji iz SR Slovenije in Italije, Južnega Tirolskega in gradiščanskimi Hrvati razpravljali o dveh temah:

„Odgovornost pisatelja za razvoj narodne zavesti“ in o „Avstrijskem nacionalnem vprašanju in identiteti narodne skupnosti“.

Poleg izmenjave mnenj in referatov bo v središču pozornosti podijska in forumska diskusija, v petek 14. 6. ob 20. uri v dvorani trgovske zbornice. Tema bo: „Avstrijska nacija — s Slovenci ali brez Slovencev?“

Podrobnejše informacije bomo objavili prihodnjič.

SPECTRUM-85:

7. mednarodni gledališki teden v Beljaku

V času od 9. do 14. junija 1985 bo v Beljaku in okolici potekal 7. mednarodni gledališki teden. V tem času bo skupno 62 gledaliških predstav, ki jih bo uprizorilo 25 povabljenih gledališč in gledaliških skupin iz evropskih in drugih dežel.

Gledališki ansamblji in skupine bodo prišli iz Švice, Italije, Zvezne republike Nemčije, Češke, Poljske, Nemške demokratične republike, Madžarske, Japonske, Francije, Anglije in Avstrije.

Čeprav bodo tudi tokrat zastopane vse vrste gledališke umetnosti, bo težišče letošnjega festivala posvečeno mladinskemu gledališču, s tem bodo tudi obeležili letošnje leto, ki je, kot znano, posvečeno mladini.

Žal tokrat ni zastopanih gledališč iz Jugoslavije, pogrešamo tudi vključitev enega izmed ansamblov slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Vzrok, zakaj do tega ni prišlo, nam

ni znan, tu samo lahko ugotovimo, da je škoda, če so organizatorji prezrli lastnega soseda v deželi. Sicer pa ni dvoma, da se ljubiteljem gledališke umetnosti tokrat spet nudi enkratna priložnost slediti mednarodnemu gledališkemu sporedu.

Cene vstopnic za posamezne predstave znašajo na osebo 100 šilingov, za mladino (vojake, dijake, in študente) 70.— za šolarje pa 35.— oz. 25 šilingov. Vse podrobne informacije o Spectrumu 85 je možno dobiti pri organizatorju, kulturnem uradu mesta Beljak in pri kulturnem uradu koroške deželne vlade in drugih kulturnih institucijah, ki sodelujejo pri organizaciji festivala.

Po želji igalskih skupin

smo preložili srečanje gledaliških skupin,

ki naj bi bilo 2. junija 1985 v Šentprimozu. Preloženo je na nedeljo 22. septembra 1985.

Srečanje bo pravtako v Kulturnem domu v Šentprimozu.

Slovenska prosvetna zveza

Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu priredi v četrtek, dne 6. junija 1985, ob 14.30 uri v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

šolsko akademijo

40 LET OSVOBODITVE
30 LET AVSTRIJSKE DRŽAVNE POGODBE

Na sporedu so glasbeni in literarni prispevki.

Kot gosta nastopata

Mešani pevski zbor „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu in pevski zbor spittalske gimnazije.

Za odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence
ravn. dr. Reginald Vospornik I. r.

DRAGO DRUŠKOVIČ-ROK ARIH:

CVETKE ZLA

Zapiski o Pustovi knjigi „Titostern über Kärnten“

Karkoli je že pisal Milovan Djilas kasneje o vojni, njegov članek iz 1942. leta z naslovom **Plemenita mržnja** (ponatis 1947) se mi zdi razumljiv; z njim je spodbujal zaslužene narode v Jugoslaviji k odporu. Seveda je klica nje k mržnji bil le odgovor na do takrat najbolj brezobzirne osvajalce našega obdobja. Sklicevanje na Djilasovo avtobiografsko pisanje je resda le ne docela zadostno izmikanje pred osnovno krivdo, češ kako so ravnali partizani z nasprotniki. Sklicevanje na eno knjigo more sicer zadovoljiti le neobveščene bralca.

Kakšna frustracija (duševno neugodje) je narekovalo časnikiarju stavek: „Ni bilo le nemške grozovitosti.“ (Nicht nur deutsche Grauel gab es. 172) Ne da bi se ustavljali kaj več ob podobnih ali drugih nepopolnih in nedomišljenih navedbah, trditvah in sklepanjih obeh avtorjev, svetujemo, da naj bi avtorja g. Pust in g. Einspieler najprej podučila sama sebe in naj bi šele zatem v natisnjeni obliki posredovala svoje polovične resnice drugim. Ob eni knjigi Milovana Djilasa, odkoder črpata svojo modrost, naj bi v zvezi s partizanskimi povračili prebrala vsaj še ome-

njeno delo V. Dedijera (391—393 in 715—717). Zdajle ob štiridesetletnici konca druge svetovne vojne naj spomnimo na dogajanje, ko so na Zlatiboru (gorska planota v zahodni Srbiji) 30. novembra 1941 Hitlerjevi vojaki vozili čez množice ranjencev in postrelili vse ranjene partizane (Dedijer, 393).

Zenevska konvencija, mednarodnih dogovorov o ranjenih in vojni ujetnikih nacistični osvajalci v Jugoslaviji pa še marsikje niso upoštevali in se tega pridrževali. V izjavi na televizijski oddaji, s prikazom bojev in konca tako imenovane Uzičke republike (1941. leta), je spregovoril tudi nekdanji šef partizanskega zdravstva, zdravnik dr. Gojko Nikoliš, general v pokoju, avtor knjige spominov (izšlo Zagreb, 1980). Povedal je, da so že tistikrat spoznali, kako se osvajačeve vojske niso pridrževale mednarodnih dogovorov o ranjenih in ujetnikih, pridrževati pa so se jih morali samo partizani.

Očitno je torej resnica precej daleč od tistega, kar pripovedujeta oba avtorja v knjigi **Titova zvezda nad Koroško**. Predvsem izpuščata, da je potekel studenec neusmiljenosti in ne-

človečnosti od nacifašističnih zavojevalcev in zaslužnjevalcev evropskih narodov in njihovih držav. Sele temu je sledilo vračilo.

SLOVENSKA EKSPANZIJA (ŠIRJENJE)

Podčrtati moramo, da ne le časnikiar pust, temveč tudi zgodovinar dr. Einspieler noče upoštevati dobro znanih zgodovinskih dejstev in oba trdovratno vztrajata pri tako imenovanem ekspanzijskem (expandierenden) slovenskem nacionalizmu 1918—1920 in v drugo 1945. leta (6, 274, 284). Časnikiar Pust, ki mu takšne spodsrljaje manj zamerimo, piše (12): „Partizanska vojska, ki so jo 1943 prenesli iz Slovenije na Koroško, je bila v tem stoletju drugi nasilni poseg čez mejo.“ Vprašamo se, čez katero mejo, prvič čez nekdanjo pokrajinsko mej med Štajersko in kranjsko ob razsulu velike avstroogrške monarhije, ali drugič čez mejo med bivšo prvo republiko in kraljevino Jugoslavijo, ki so jo pogazile sile velikega rajha; toliko za osvežitev znanja iz osnovne šole. Za zgodovinarja pa takšne trditve pač niso dovolj izobražene.

Ob razpadu avstroogrške monarhije je res prišlo do nasprotij in bojev med avstrijskimi in slovenskimi vojaki (enot SHS) za obmejno južno Koroško, naposled do plebiscita. Avstrijska vojaščina je vdrla vse do Slovenj Gradca, povrnila pa ji je jugoslovanska zasedbo Celovca itn. (Lojze Ude, **Vojaški boji na Koroškem v letu 1918—1919**, zbornik **Koroški plebiscit**, Ljubljana, 1971, 131).

V drugo je iz že prej zasedene in k rajhu priključene avstrijske republike 1941. vdrla hitlerjanska vojska v Jugoslavijo.

Človek se vprašuje, kdo je v tem primeru širil svoj nacionalizem. Najbrž pa g. profesor ve, da je njegova dolžnost kot zgodovinarja seznaniti, tako učence kakor širšo javnost z zgodovinskimi dejstvi. Mu še do danes niso znana dejstva, ki jih je zaznamovala zmaga združenih narodov?

O ZDRUŽENI SLOVENIJI

O tako imenovanih sanjah o Veliki Sloveniji (Der Traum von Groß-Slowenien, Pust, 244—247) se človek čuti tej nenavadni lepljenki, sestavljeni iz navedb iz mednarodne uspešnice Milovana Djilasa. In sicer po izbiri, da avtorju najmanjši drobci, s katerim lahko očrni slovenski narodnoosvobodilni boj in odpor, pač prav pride. K temu dodaja še pisano stvarino, vse do poveljnega gesla o **prastrahu** Korošcev. Prinaša pa za začetimo tudi še naposled nekaj besed o „pridnih, dinamičnih in narodno zavednih Slovencih“ („sind ein tüchtiges, dynamisches, nationalbewußtes Volk“), pa celo nekaj vrstic pohvale koroškim partizanom, ki da so vzeli na tako komunikativnem ozemlju toliko vojakov tako velike sile, kakršen je bil rajh. Avtor sklene s trditvijo, da pač prevladuje tudi v Avstriji jugoslovanska enostranska predstavitev antifašističnega boja.

Malce bolj strokoven skuša biti zgodovinar dr. Einspieler (Vereinigung mit Slowenien ist oberstes Ziel: Združitev s Slovenijo je njihov vrhni cilj, 274; Koroška je del Slovenije, Kärnten ist ein Teil Sloweniens, 278—279). (Se nadaljuje)

Občinska seja v Kotmari vasi

Obračun za leto 1984 — ena izmed točk dnevnega reda občinske seje v sredo, 22. maja — je med drugim izkazal, da znaša zadolžitev kotmariške občine 3.917 šilingov na osebo (za 281 šilingov več kot v letu 1983). Po končani razpravi je župan Josef Struger dobil soglasno razrešnico.

Soglasni so bili vsi sklepi, razen sklepa v točki, kdo naj zastopa občino v komisiji za prodajo zemljišč. Za predlog, naj zastopa občino Josef Krassnig (SPÖ), namestnik pa naj bo Valentin Leutschacher (ÖVP), je glasovala SPÖ. ÖVP in EL sta glasovali za Leutschachera kot zastopnika občine in Krassniga kot njegovega namestnika. V komisiji za prodajo zemljišč tujcem za zastopal občino župan Josef Struger,

njegov namestnik bo dipl. inž. Franz Ebner (ÖVP).

Občinski odbor je med drugim še sklenil, da se podraži ura za občinskega delavca od 151 na 170 šilingov, ura za stroje (z delavcem vred) pa od 354 na 400 šilingov. Letos bo spet treba izvoliti oz. imenovati nov lovski sosvet. Kritični datum za volitev je 3. 6. 1985, datum za volitev pa je 4. 8. 1985. Če bo mogoče sestaviti skupni predlog vseh frakcij, volitev ne bo potrebna. Člani komisije za ugovore so Wilhelm Laubegger in Josef Krassnig (namestnika Raimund Mikel in Hugo Götzhaber, vsi SPÖ) ter Valentin Leutschacher (namestnik Valentin Jakopitsch, oba ÖVP). Zastopnik občine v komisiji za lepše okolje v vaseh bo podžupan Jo-

sef Schwarz (SPÖ), njegov namestnik pa Franz Ebner. Občinsko blagajno bo upravljal vodja občinskega urada Stefan Adlaßnig.

Po koncu dnevnega reda je župan še prebral posamezne pismene predloge in se zahvalil šolskemu ravnatelju podžupanu Josefu Schwarzu za lepo uspelo prireditve ob materinskem dnevu.

O lovski kinologiji

Klub prijateljev lova vljudno vabi vse svoje člane na strokovno predavanje o lovski kinologiji, ki bo v soboto 1. 6. 1985 ob 19.30 uri v Dijskem domu v Celovcu, Mikschallee 4.

Predavalo bo več priznanih kinoloških strokovnjakov iz Slovenije oz. Gorenjske, pod vodstvom tajnika Lovske kinološkega društva Gorenjske — tov. Staneta Pečarja.

Morda vas že dolga leta spremlja na lovskih pohodih vaš zvesti spremljevalec — lovski pes, morda se pa šele ukvarjate z morebitno nabavo le-tega? Eden velikih lovcev in ljubitelj lovskih psov je poudaril: „Lovec brez psa je kakor jezdec brez konja...“

Pričakujemo vašo udeležbo in sodelovanje, ker bo sigurno slišati dosti zanimivega. Tukaj boste imeli pa tudi možnost, da v sproščenem pogovoru s predavatelji razpravljate o vaših težnjah in izkušnjah glede vzreje, šolanja in dela z lovskim psom.

Nadaljnji pomen tega srečanja je vsekakor tudi poglobitev našega sodelovanja s kinologi v Sloveniji, da v obojestranskem prizadevanju nadaljujemo in utrjujemo pota in kontakte lovstva in kinologije.

Zveza lovskih društev (ZLD) in Kompas Ljubljana pripravljata tridnevno potovanje z avtobusom na mednarodno lovsko razstavo v Brnu. Odhod je 12. 7. t. l. zjutraj iz Maribora, cena potovanja pa je 23.000 din. V ceni so vračunani: prevoz, gostinjske storitve, polpenzion, vstopnina, vodstvo in organizacija potovanja. Če imate za to potovanje skupaj z lovskimi tovariši iz Slovenije zanimanje, se do 1. 6. 85 pismo prijavite na naš naslov (Celovec, Gasometerg. 10), nakar boste dobili naknadne informacije.

Odbor

KOORDINACIJSKI ODBOR ZA LETOVANJE OTROK NA MORJU
Viktringer Ring 26 (Vinko Kušej) Gasometergasse 10/1 (Milka Kokot)
☎ 0 42 22) 51 25 28 ☎ 0 42 22) 32 5 50

Spoštovani starši!

Vljudno vam sporočamo, da bo **LETOVANJE OTROK NA MORJU V SAVUDRIJI** letos v eni izmeni in sicer:

od 11. julija do 25. julija 1985

Koordinacijski odbor nudi: prostore za bivanje, 5 obrokov hrane dnevno, za vsake deset otrok enega vzgojitelja, zdravstveno oskrbo in v primeru potrebe prevoz bolnega otroka v bolnico ter prevoz v Savudrijo in nazaj. Cena za 14-dnevno bivanje znaša 1.400 šil., prevozní stroški 400 šil. Prijavnice dobite pri zgoraj omenjenih naslovih. Zadnji rok prijave je 30. junij.

Ker je število prostih mest omejeno, prosimo za čimprejnejše prijave.

RAZGLAS

V zvezi z letovanjem otrok na morju išče koordinacijski odbor vzgojitelje. Interesenti naj se javijo pismo na enega zgoraj omenjenih naslovov do 15. junija 1985.

Pogoj za sprejem: dopolnjeno 18. leto, izkušnje v vodenju skupin (prednost imajo učitelji[ce], študentje[ke] pedagoške smeri).

TRIO KOROTAN S PEVCI

V dveh dneh kar trije nastopi

11. in 12. maj sta bila za naš trio Korotan s pevci, ki deluje v okviru Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ v Šentvidu v P., naporna a vendar uspešna dneva.

V soboto 11. maja smo sodelovali v okviru proslav 400-letnice graške univerze. To prireditev je organizirala Grazer Hochschule. Na celotnem prireditvenem prostoru okoli in znotraj univerze se je skupno zbralo okrog 20.000 ljudi, ki so prisluhnili izvajanjem raznih kulturnih skupin. Prostor, kjer je nastopil trio Korotan s pevci, je imel naslov „Weltdorf/Uniotopia“. Na tem prostoru so nastopale pretežno skupine iz latinske

žu in Hodišah. V Šentprimozu so program pripravili mlajši mladinski pevski zbor SPD Danica, otroški vrtec in šolarji. Ob tej priložnosti so tudi pogostili matere in žene s kavo in pecivom. Še istega dne se je trio Korotan s pevci odpravil v Hodiše oziroma v Dvorec, kjer je pri Čimžarju pomagal sooblikovati materinsko proslavo SPD „Zvezda“ iz Hodiš.

Na **DRUŽABNO SREČANJE** s „Klubom koroških Slovencev iz Maribora“ vabi Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ iz Kotmare vasi.

Srečanje bo v soboto 1. junija 1985 ob 15.30 ure naprej pri Toplicarju (Gasthaus Plöschenberg) na Plešivcu pri Kotmari vasi. Kulturni spored bodo oblikovali mešani pevski zbor, mladinski zbor ter instrumentalna skupina Gorjancev.

ČESTITAMO

Herman Grm iz Nonče vasi pri Pliberku, absolvent slovenske gimnazije v Celovcu, je na dunajski univerzi promoviral za doktorja medicine.

K temu uspehu iskreno čestitamo z najboljšimi željami.

Amerike. Hanzi Tomažič, odbornik SPD „Danica“, ki je spremljal našo skupino, je na kratko seznanil zbrano publiko s položajem koroških Slovencev. Vsaka skupina je predstavila kulturo svojega naroda, med njimi tudi trio Korotan našo koroško narodno possem. To naše gostovanje v Gradcu je posredovala Slovenska prosvetna zveza.

V nedeljo 12. maja pa je trio Korotan s pevci sooblikoval kar dve materinski proslavi — v Šentprimozu

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

PEVSKI KONCERT

z mešanim pevskim zborom „Viktor Parma“ SKD Svoboda Krško in ansambлом „Korenika“. V petek 31. 5. 1985 ob 20.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi planince in prijatelje društva na

14. SREČANJE SLOVENSKEH PLANINSKIH DRUŠTEV TREH DEŽEL

v nedeljo 9. junija 1985, s pričetkom ob 11. uri v Kulturnem domu v Savodnjah pri Gorici (Italija).

Tokratni prireditelj srečanja je Slovensko planinsko društvo Gorica. Na srečanje bo vozil avtobus preko Trbiža in Predela, vračali pa se bomo preko Ljubljane in Jezerskega. Odhod avtobusa bomo sporočili prihodnjč. Prijave sprejema: Lubo Urbajš, tel. 0 42 22 - 54 0 42, zvečer 0 42 74 - 22 11.

Igra

„ČRNI KRIZ V GOZDU“

● v soboto 8. 6. 1985 ob 20. uri v Ilgu v Kazazah. Prireditelj: SPD „Sreč“ v Dobri vasi

● v nedeljo 9. 6. 1985 ob 9.30 uri (po maši) v farni dvorani v Sentlipšu. Prireditelj: Far. mladina Sentlipš. Gostuje igralska skupina SPD „Sreč“ iz Dobri vasi.

Posojilnica-Bank Pliberk vabi na

RAZSTAVO SLIK

(laki, lesorezi) Stanka Sadjaka. Otvoritev razstave v četrtek 6. 6. 1985 ob 11. uri v poslovalnici Posojilnice v Šmihelu. Pri otvoritvi bo igral šmihelski pihalni orkester. Po otvoritvi vabljeni na skromen prigrizek.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 30. maja 1985

Za 100 dinarjev dobite	7.25 šil.
Za 100 dinarjev plačate	8.50 šil.
Za 100 lir dobite	1.07 šil.
Za 100 lir plačate	1.15 šil.
Za 100 mark dobite	694.00 šil.
Za 100 mark plačate	710.30 šil.

Svojevrsna in zanimiva je bila prva kulturna prireditev „pri Joknu“. Dva črna, bradata virtuozna iz Ljubljane sta na flauti in čembalu zaigrala kompozicije baročnih kompozitorjev. Klemen Ramovš in Maks Strmčnik sta v akustičnih prostorih znala ustvariti intimno vzdušje, da so se maloštevilni poslušalci počutili kot v resničnem komornem koncertu. Na avtentičnih instrumentih sta igrala klasične kompozicije, vmes pa so bile tudi novejša skladba. Poslušalci so bili navdušeni nad virtuoznostjo Maksa Strmčnika, čembalista, ki je tudi tajnik društva skladateljev v Ljubljani, in Klemna Ramovša, ki je s flautami dokazal, da je res navdušen pobudnik stare glasbe v Sloveniji.

V soboto 1. 6. se bo spored ob 20.30 uri nadaljeval z otvoritvijo fotografskih del Igorja Antiča, glasbeni okvir bosta oblikovala kantav-

tor **Tomaž Pengov** in **Jerko Novak**, eden najboljših kitaristov iz Slovenije.

Prihodnji četrtek 6. 6. bo sledilo zanimivo predavanje z diapozitivi. Znani slovenski alpinist **Viki Grošelj** bo najprej predstavil slovenske, nato evropske gore, ljubiteljem alpinizma pa bo predstavil tudi še svoje najuspešnejše ekspedicije na najvišje gore sveta.

O B I Š Č I T E

Werner Bergovo galerijo

V P L I B E R K U

Odpirta je dnevno od 10. do 12. ter od 16. do 18. ure.

PRIREDITVE

SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV

● v nedeljo 9. 6. 1985 ob 14.30 uri v farni dvorani v Šmihelu. Nastopajo otroške in mladinske skupine iz Podjune. Prireditelj: KKZ in KPD Šmihel.

● v nedeljo 16. 6. 1985 ob 14.30 uri v Kulturnem domu na Bistrici v R. Nastopajo otroške in mladinske skupine iz Celovca in Roža. Prireditelj: KKZ in SPD „Kočna“ iz Sveč.

VESELE

RIBIŠKI PLES

v soboto 1. 6. 1985 ob 20. uri v gostišču Wutte na Veselah. Igra: Planinski sekstet.

GLOBASNICA

PODJUNSKI PLES

v soboto 1. 6. 1985 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici. Igra: ansambel Dobri znanci. Prireditelj: KPM Podjuna.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

KONCERT

v soboto 8. 6. 1985 ob 20.30 uri pri Schwarzu v Pliberku. Sodelujejo: dekliški zbor SPD „Edinost“, Suški oktet, trio citer „Slovenija“, plesna skupina pionirskega doma iz Celja

Društvo za ohranitev šeg in navad Alpenrose prireja skupno z Upravo Narodnega parka Heiligenblut

v nedeljo 9. 6. 1985

1. POHOD NARODNEGA PARKA 85

Na voljo sta dve smeri (7 in 10 km). Start je od 9. do 10. ure z vaškega trga v Heiligenblutu. Cilj na športnem igrišču je treba doseči najkasneje do 15. ure.

Prijave do 7. junija (možne pa so tudi na dan pohoda). Prijave se izvedejo potom startnine, ki znaša 40 šilingov, vplačane na konto 112334 pri Raika Heiligenblut.

Slovensko prosvetno društvo

„Dobrač“ na Brnci vabi na

PRIJATELJSKO SREČANJE

v soboto 1. junija 1985 ob 20. uri v Kulturnem domu na Brnci.

Nastopajo: Mešani pevski zbor „Bojan“ iz Dornberka pri Novi Gorici, MGW Wurzenpaß, Trio Korotan iz Šentvida v P., Kvintet „Jepa“ iz Loč, Mladinska skupina iz Šentlenarta pri Sedmih studencih, Mladina iz Ledine

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

KOLESARSKI IZLET

v četrtek (telovo) 6. junija 1985, s startom ob 14. uri pri Kovaču na Obirskem. Proga: Obirsko—Železna Kapla—Obirsko—Korte. Piknik pri Markunu!

Katoliška mladina vabi na

MLADINSKI DAN

v nedeljo 2. 6. 1985 v Svečah.

Program: ob 9. uri — zbiranje v cerkvi nato nastop skupin, ob 12.30 uri kosilo, ob 14.00 uri — multimedialna maša. Od 15.30 ure naprej „Igre brez meja“.

DARUJ KRI — REŠUJ ŽIVLJENJE

v nedeljo 2. 6. 1985 bo od 8.30 do 12. ure v dvorani farnega doma v Selah oddaja krvi, ki jo bo pripravil Avstrijski rdeči križ za občino Sele. Starost: od izpolnjenega 18. do 65. leta.

CELOVEC

Komedija „ŽUPANOVA MICKA“

v petek 31. 5. 1985 ob 20. uri v Modestovem domu, Dr.-Richard-Cana-valgasse 114 v Celovcu. Gostuje igralska skupina SPD „Kočna“ iz Sveč. Režija: Franci Končan. Asistencija: Malka Feinig. Prireditelj: SKD Celovec in Modestov dom.

IZLET NA OJSTRO (1577 m)

v nedeljo 2. 6. 1985

Zbirališče ob 7.30 uri pred hotelom Obir v Železni Kapli.

CELOVEC

SREČANJE PISATELJEV

14. in 15. junija 1985

Prireditelji: SPZ, DSPA, Koroški Pen-club in Slovenski Pen-center

Klub prijateljev lova vabi na

STROKOVNO PREDAVANJE

O LOVSKI KINOLOGIJI

v soboto 1. 6. 1985 ob 19.30 uri v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva, Celovec, Mikschallee 4.

OBČINSKA SEJA

občinskega odbora Žitara vas v ponedeljek 3. junija 1985 ob 19. uri v gasilskem domu na Miklavčevem. Med številnimi točkami dnevnega reda je tudi zadeva TV pretvornik.

Uprizoritev misterija

„HEMA KRŠKA“

● v soboto 8. 6. 1985 ob 20. uri v Kulturnem domu v Šentprimozu. Prireditelj: SPD „Danica“ v Šentvidu

● v nedeljo 9. 6. 1985 ob 19. uri v farnem domu v Selah. Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah

Gostujejo gojenke strokovne šole za ženske poklice v Šentpetru pri Sentjakobu v Rožu.

REDNI OBČNI ZBOR

SPD „BOROVLEJE“

v petek 7. 6. 1985 ob 19.30 uri pri Cingelcu na Trati. Pridite točno, ker je na sporedu ogled dia-pozitivov 80-letnice društva.

CELOVEC

OTVORITEV NOVIH PROSTOROV

SLOVENSKE

ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

v torek 4. 6. 1985 ob 19. uri v Mladinskem domu Slov. šolskega društva v Celovcu, Mikschallee 4.

Spored: podelitev bralnih značk literarno branje otvoritev in ogled novih prostorov

Društvena dejavnost SPD Celovec

Udeležimo se srečanja planincev treh dežel

Planinci Planinskega društva Ljubljana „Matica“ so 5. maja naredili v sodelovanju s Slovenskim planinskim društvom Celovec izlet na Osojske Ture. Aktivna planinca našega društva in odlična poznavalca naših hribov Blaž in Frida Gasser sta bila vodiča in sta to nalogo dobro opravila. 50 ljubljanskih planincev sta iz Šmartnega pri Dholici po dveh smereh — ena smer preko 1046 m visokega Golinja/Hoher Gallin, druga pa (starejši ljudje) po obronkih Golinja — varno pripeljala do skupnega cilja v Možberku, kjer so obiskali še cerkev, v kateri je nekdanji služboval „gelernter Slawist“, tako namreč piše na neki tabli v cerkvi, Urban Jarnik z Zile. Za Osojske Ture je znano, da danes predstavljajo jezi-

kovno mejo, ter da je osojna stran nemška, vendar krajevna imena spominjajo, da so te kraje še poimenovali naši slovenski predniki; naj samo imenujemo nekatera naselja preko katerih so se gibali naši planinci — Šmartno/St. Martin, Toporje/Töpriach, Zagorje/Ob. Göriach, Borovčiče/Bärendorf, Podlipo/Unterlinden, Gumno/Stallhofen. Na koncu ture so bili planinci pošteno utrujeni in kljub slabemu vremenu, srečni in veseli, da je izlet uspel.

Minulo soboto so se na Obirju z našimi planinci srečali planinci PD Metalka iz Ljubljane. Skupino je vodil predsednik SPD Celovec Franci Kropivnik. Ljubljanski planinci so prišli z veliko zamudo (pokvaril se

je avtobus), kljub temu je bilo srečanje z njimi pristrčno in tovariško. Kapelska kočja je bila odprta in tako je bilo na povratku z vrha v koči zelo živahno.

Dan nato, v nedeljo pa so se naši planinci s smučmi povzpeli na Sedlo Vrtače, od koder je bil lep dolg spust v dolino. Čeprav smo že tik pred poletjem pa so snežne razmere za smučarje še kar ugodne. Škoda, da se tega smučarskega izleta ni udeležilo več planincev smučarjev.

V nedeljo 9. junija 1985 Slovensko planinsko društvo vabi na 14. srečanje slovenskih planinskih društev treh dežel — Furlanije-Juljske krajine, Koroške in Slovenije, v organizaciji Slovenskega planinskega

Kočja nad Arihovo pečjo na Bleščeči (1080 m) je odprta vsako soboto (najkasneje od 16. ure naprej) in nedeljo ter ob praznikih.

društva Gorica. Lansko leto je bil organizator tega srečanja Slovensko planinsko društvo Celovec, letos pa je na vrsti Gorica v Italiji. Izmenoma prireja ta srečanja pet slovenskih planinskih društev iz zamejstva in matične dežele — Trst, Gorica, Celovec, Jesenice in Beneško planinsko društvo.

Vsako takšno srečanje planincev je doživetje posebne vrste in služi boljšemu medsebojnemu spoznavanju, skratka utrditvi prijateljskih vezi planincev treh dežel. Kot je v navadi bo tudi SPD Gorica na prireditvenem prostoru pri Kulturnem domu v Sovodnjah skrbelo za godbo in kulturni spored, preostali del programa pa bodo lahko dopolnile tudi druge skupine, ki se bodo srečanja udeležile. Po oficialnem delu bo prosta zabava s plesom. Poskrbljeno bo tudi za jedačo in pijačo.

Na srečanje bo vozil avtobus. Želja je, da se v čim večjem številu udeležimo srečanja in tako povrnemo dolg, saj so se lanskega srečanja pri nas na Gurah udeležili številni primorski planinci iz Trsta, Gorice in Benečije. Hkrati pa je to priložnost, da osvežimo stare in navežemo nove prijateljske stike. Prijave sprejema Lubo Urbajs — čez dan na tel. 0 42 22 - 54 0 42, zvečer 0 42 74 - 22 11.

nami in nas začela preganjati. To so bili znaki, ki so močno opozarjali na dejanski položaj, vendar pa mi tega položaja tedaj nismo pravilno ocenjevali.

Dokler slovenska stvar ni bila kočljiva, tako dolgo je cerkev tolerirala, da so slovenski duhovniki svoj položaj izrabljali zanj. V tistem trenutku, ko pa so slovenski duhovniki tukaj hoteli k Jugoslaviji, se je ljubezen nehala.

Del krivde, da položaja nismo pravilno ocenili, je pač v tem, da nismo imeli dovolj političnih in državnih izkušenj. Vendar pa so jih v tem času že imeli Srbi. Zato sem pozneje nekoč jugoslovanskemu predstavniku na Dunaju naravnost očital, rekoč: „Vi, Srbi, vaš zastopnik Cvijić, ki je te stvari bolj jasno videl, vi bi morali preprečiti, da ne bi prišlo do plebiscita.“

Cerkev vendar nima nobenega odnosa do Jugoslavije, oziroma do Slovenije v tistem trenutku, ko se Slovenci prezentirajo kot državni narod, čisto vseeno v kakšni obliki, bodisi samostojna Slovenija, bodisi v zvezi z Jugoslavijo pa mogoče tudi pod Italijo, vendar kot samostojna država, narod, ki je državotvoren z vsemi posledicami. Do takšne Slovenije cerkev nima odnosa. Do tega prepričanja sem prišel seveda po dolgih študijah, oziroma po dolgem presojanju zgodovinskega razvoja. To se je po svoje pokazalo pri nas že po plebiscitu. Leto dni po plebiscitu je Lambert Ehrlich na nekem sestanku koroških študentov na Golici tem rekel: „Veseli bodite, da ste v Avstriji!“ Meni osebno pa je še pred plebiscitom dejal: „Poslušajte! Slovensko, slovensko — kaj je to? To ni nič! Katoliško — to je svet! To je za akademika! Kaj pa hočete s slovenskim?“ Takšno je bilo mišljenje Lamberta Ehrlicha. Doma je bil iz Zabnic v Kanalski dolini. Oče je bil v prvi vrsti gostilničar in lesni trgovec. V primerjavi z drugimi revnimi prebivalci Kanalske doline je bil bogat. Dobro sem poznal enega njegovega sinu, sodnika Ehrlicha v Dobri vasi; ta ni vedel kakšne narodnosti je — bil je pač avstrijski sodnik, vsekakor dober, pošten človek, ampak v nacionalnem vprašanju neopredeljen. Drugi brat Martin Ehrlich je bil dolgo časa vodja

Slovensko šolsko društvo in Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ Škofiče vabita na

slavnostno otvoritev dvojezičnega vrtca

V ŠKOFIČAH

v nedeljo 9. junija 1985 ob 14. uri pred otroškim vrtcem v Pabračah.

Sodelujejo: otroci iz vrtca MePZ „Edinost“ Škofiče
MGV Liederkranz Schiefeling
Frauensingkreis Schiefeling in
Ribniški oktet.

PISMA BRALCEV

Bodimo odkriti

Kot udeleženec delovnega zborovanja dne 13. 5. t. l. v Celovcu spočetka kar nisem mogel verjeti, da gotovim ljudem (vidnim slovenskim predstavnikom) zaradi gotovih okoliščin udeležba ob napovedani uri ni bila mogoča ali bolje nesprejemljiva. Mislim, da je odveč izgubljati o tem kakih besed. Preveč so mi še v ušesih parole o skupnosti iz predvolilne dobe, ko smo se trudili za čimboljši uspeh pri občinskih volitvah. Zakaj naj bi

bila prisojena tako kratka življenjska doba temu skupnemu stremljenju, skupnemu prizadevanju? Človek, ki je vsak dan soočen z našo problematiko tega nikoli ne bo razumel. Mislim, da je prišlo to tudi jasno do izraza. Partizanska pesem naj bi bila povod? Nemo goče! Saj jo poslušamo tudi ob drugih prilikah in prav mogočno je zadonela preteklo soboto na Poljani in ni bil videz, da bi se ob njej kdorkoli slabo počutil.

Franc Černut

Volitve v Vrbi

Uredništvo Slovenskega vestnika je objavilo dne 10-05-85 Tschernitzov odgovor na moje pismo v NT z dne 23-03-85. Moje pismo, ki sem ga dostavil tudi SV ni bilo objavljeno. Tako bralec ne more razsoditi, kaj je po mnenju Tschernitza nesramen in sovražen napad na Slovenski vestnik. Zato citiram iz mojega pisma določeni stavek, ki naj bi bil napad na SV.

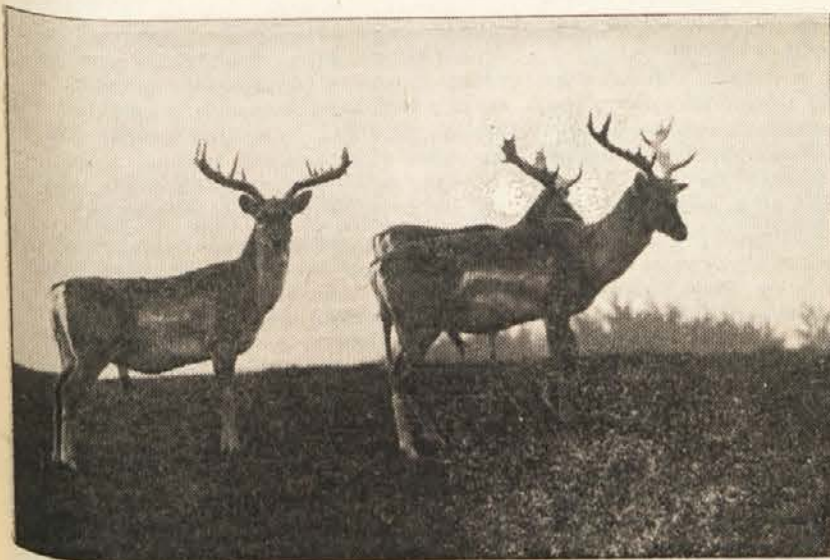
„Tem bolj smo bili razočarani nad člankom SV z dne 8. in 15. marca t. l. v katerem sta predstavljena (poleg kandidatov EL) tudi kandidata dveh večinskih strank. Postopanje, v Vestniku imenovanih kandidatov večinskih strank je na vsak način dokazalo, da je vsak po svoje izkoristil ta članek.“ Konec citata. Očita mi, da sem pri volilnem boju pozabil, ljudi, katere sem obiskal, opozarjati na dosežke EL v preteklosti in na program za prihodnjo dobo. Verjetno Stanislav Tschernitz le površno pregleduje pošto, drugače bi moral opaziti, da je program EL tudi on dobil v hišo. Če mi pa očita, da sem hujskal proti njemu in njegovi družini, je treba dodati, da nisem bil kandidat EL Vrbe in potemtakem nisem bil

pristojen ne za Šentilj ne za Logo vas. Iz tega je razvidno, da so namogo volilnega boja ali propagande izvedli drugi, ki so bili kandidati EL in pristojni za ta okraj. Torej nisem obiskal družin v tistem kraju kjer je Stanislav Tschernitz delal propagando in s tem nisem imel priložnosti, da bi proti njemu postopal. Morda pa ima tako slabo vest, da je samo mene videl, baje še v sanjah.

V tistih krajih, kjer je Stanislav Tschernitz obiskal družine, se je dogajalo to, kar sem jaz pisal v pismu bralcev v NT in SV. Dalo bi se še več kaj pisati, vendar se mi zdi nesmiselno z njim spuščati v dvoboj. Skušal sem pojasniti nekaj stvari in jih postaviti v drugo luč. Vse drugo naj razsodi bralec sam.

Stanislav Tschernitz piše, da skuša graditi mostove med ljudmi. Treba se je vprašati, kako je Tschernitz kot farni svetnik in recitator našega škofa sploh v stanju graditi mostove med ljudmi, ko se poslužuje za konfrontacijo s sočlovekom izrazov kot na primer volk ali desnoradikalec.

Janez Lesjak

Franc Petek SPOMINI

12

Kako malo je Narodni svet dejansko imel stvarnega pregleda nad položajem, dokazuje okoliščina, da ves čas ni mogel odkriti nemške agitacijske centrale, katere delovanje je seveda močno občutil. Pozneje je spregovoril, da vse delovanje te centrale podrobno opisano, a tedaj je to bilo za Narodni svet skrivnost. Nekoč so v St. Janžu na Mostiču slovenski organi odkrili tajno nemško pisarno in ko so pregledovali zaseženo gradivo, so našli tudi spise podpisane s čudnim imenom Relgeiz in noben vrag ni mogel dognati, kdo bi to bil, čeprav je bilo očitno, da gre za umetno ime. Končno so vendarle prišli na misel, da je treba stvar prebrati z desne na levo in tedaj se je seveda podpis sprevrgel v povsem običajno ime Ziegler. Dosti pozneje je prišlo na dan, da je ta Ziegler dejansko bila žena tukajšnjega trgovca Straussa, sudetska Nemka, ki se je po deklinskih priimku pisala Ziegler. Pri tem Straussu je bila centrala za velikovski sodni okraj. Ampak Narodni svet ni vedel zanj, kakor tudi ni vedel za celo vrsto drugih central. Vse plebiscitno ozemlje je bilo z njimi preprejeno, Narodni svet pa je položaj presojal po stanju v „trdnjavah“, na Selah itd. V nekaterih področjih so položaj obvladovale tudi strahovalne tope, ki so jih organizirali in vodili posamezni vaški močniki. Med nekimi agitacijskim potovanjem v Pokrče nas je napadla takšna tolpa, ki jo je organiziral neki Wieser iz Škofjega dvora. Cela vas je bila pravzaprav njegova, to je bil tak kmečki velikaš, ki je ljudi imel v svojih rokah. Ko smo se odpeljali od farovža v Pokrče — kajti tudi tukaj je bila naša centrala v farovžu — proti Dolini, je začela ta tolpa metati kamenje na nas iz nekega dvorišča, se potem usula za

avstrijskega hospica v Jeruzalemu. Lambert Ehrlich, tretji brat, je pa splošno znan. To so bili zelo bistri ljudje, vsi so študirali v Germanicum v Rimu in tam je pač mogel študirati samo nekdo, ki je bil zares bister. Ampak poznalo se jim je, da žive na meji Slovencev, Italijanov in Nemcev, zato so tudi imeli zelo veliko obzorje, o čemer ne moremo dvomiti, ampak za slovensko stvar je njihovo zanimanje bilo le omejeno, oziroma pogojeno z višjimi katoliškimi idejnimi načeli. Takšni ljudje seveda v plebiscitnem boju niso mogli zares imeti pozitivne vloge. Posledica zgodovinskega razvoja na Koroškem je bila, da so glavni aktivisti na slovenski strani v tem boju bili duhovniki, da so uporabljali cerkev in njeno premoženje, pri tem pa se niso zavedali, da je to v prvi vrsti le cerkev in da zgodovinski gospodarji cerkve niso Slovenci, ampak drugi faktorji, ki so cerkev v idealnem smislu in pa cerkve same tukaj pri nas sezidali.

Pri obravnavanju razmer po plebiscitu in seveda tudi razmer, v katerih je sam plebiscit potekal, se premalo upošteva dejstvo, da je na avstrijski strani že od leta 1918 bilo organizirano normalno politično življenje, da je v nezasedenem, avstrijskem delu Koroške že vladal določen red, da so tam bile izvedene volitve, medtem ko je v Jugoslaviji in pa seveda tudi v plebiscitni coni vse bilo še v vrenju in nekonsolidirano. Velik pomen za normalizacijo oziroma za stišanje političnega življenja v Avstriji je imela avstrijska socialna demokracija in njeno sodelovanje pri urejanju nove države. Velik pomen je imelo tudi dejstvo, da se je Avstrija deklarirala v svoji ustavi kot del nemške države. To je vplivalo ne le na nemške nacionalce, marveč tudi na socialne demokrate in zatem del krščanskih socialcev, na poznejše Seiplovno strujo, obrnjenost v velenemško stran. Pri teh ljudeh je vno delovanje za takšen plebiscitni izid v resnici povečala zavest, da delujejo za pripadnost veliki, brez dvoma demokratični Nemčiji, kateri so se odpirali čisto drugačni vidiki v prihodnost kot pa polomljeni Avstriji in zaostali, razrvani Jugoslaviji.

(Dalje prihodnjič)

„Bal sem se, da se boš razburila!“

„Pazi, da ne boš polil črnega vina!“ mu za-
biča in se izgubi v kopalnico. Čez uro se vrne
v dnevno sobo in zagleda moža, kako gre s
solnico v roki proti kuhinji. „Kaj pa vendar
delaš?“ ga vpraša. On ji nedolžnega obraza
pove: „Veš, kaketeje sem zalil. Od časa do časa
jim je potreben ščepec soli.“ Ona se sicer za-
čudi, toda verjame mu. Naslednje jutro odkrije
na preprogi rdeč madež posut s soljo. Aha, za-
to je torej letal okrog s solnico.

Zamislil se. Zakaj neki ji ni takoj povedal
resnice, ampak jo je skušal preslepiti, kot šolar
svojo učiteljico? Mar mu vlija tolikšen strah,
da ji ne upa priznati majhne smole? Vseskozi
je menila, da se dobro ujemata in si zaupata,
skratka, da kar uspešno vozita skupaj. Le za-
kak taji to nepomembno stvar?

Na vprašanje bi našli več odgovorov:

● Ženska je zares prevladujoča osebnost in
njen partner se skuša ogniti nesporazumom, če
le lahko ukrene kaj pametnega.

● Ženska pogosto kritizira partnerja, ker je
prepričana, da je v nekaterih pogledih neiz-
najdljiv, zanikr in ne zna narediti, kakor bi
bilo treba. Prav preži nanj, kdaj bo naredil na-
pako. On jo seveda res naredi. Negotov je in
težko prizna, da je špet enkrat obveljala njena.
Zato rajši molči in skuša prikriti spodrsilaj.

● Moški svojo partnerico dobro pozna in ve,
kaj jo bo razkačilo. Zato ji rajši ne pove pri-
či, kje ga je polomil, ampak čaka na pravo
priložnost, potem pa se ji skoraj opravičuje:
„Vedel sem, da bi se strašno razjezila.“
Takošno zavlačenje sicer ni korektno, je pa
modro. Sebi in partnerici prihrani mučen pri-
zor.

Pomudimo se pri dogodku s črnim vinom.
Tistega večera bi bila zanesljivo poskočila od
stopa. Zjutraj je bil madež že za spoznanje
manj temen, naslednji večer sta se lahko že
skupaj smejala zaradi njega. More partnerju
očitati, da ni ravnal pametno?

Za žensko, ki pri hiši nosi hlače, je stvar
kočljiva. Saj prav sili v to, da bi bila golju-
fana. Napake bi morala najprej iskati pri sebi,
ne pri partnerju. Morala bi se zavediti, da od-
raslega človeka ni mogoče spremeniti, ampak
ga je treba vzeti, kakršen je.

Druge ženske, ki jim moški iz obzirnosti ali
strahu pred kritiko kaj zamočijo, da bi jim pri-
brani razburjenje, naj bi se zamislile nad dej-
stvom, da se zmerom pričkata zaradi podobnih
vzrokov. Ona ali on sta prizadeta, ker ne teče
tako, kot bi ona ali on želela. Ona bi želela, da
bi on upošteval, kako draga je preproga, in da
bi pazil nanjo. Njemu pa je vseeno oziroma
mu preproga še na misel ne pride. Netivo je
pripravljeno, čaka samo na iskro. Ta iskra se
ne sme ukresati!

Poglejmo z druge strani. Zgodi se nevedčnost,
a ne prizadene nobene boleče točke. „V kleti
sem prevrnil karton s steklenicami vina. Pet
se ih je razbilo.“ Njej to ni dosti mar, zato
njemu ni treba slepomisli.

NASVETI

- Preden uporabite mleto meso za zrez-
ke, sarm ali polnjene paprike, mu do-
dajte nekoliko limoninega soka; veliko
bolj okusno bo in tudi lažje prebav-
ljivo.
- Krvavice ali pečenice ne bodo popo-
kale, če jih boste pred pečenjem po-
močili v mleko.
- Rečne ribe pri pečenju ne bodo imele
neprijetnega vonja, če jim boste vliji v
gobec žličko kisa, preden jih porinete
v pečico.
- Uvelo zelno solato boste osvežili, če jo
pustite pol ure stati v mlačni vodi, ki
ste ji dodali limonin sok.
- Grobo (gosjo) kožo na komolcih, lak-
teh in kolenih boste odpravili z meša-
nico mandljevega olja in rožmarina.
- S sveč ne bo kapal neprijeten vosek,
če jih boste pred uporabo za dve uri
namočili v slano vodo.
- Zmanjkalo vam je praška za pranje?
Nič hudega. Vsujte v vodo malo sode
bikarbonate.
- Zmanjkalo je kreme za čevlje? Upo-
rabite pivo: namažite z njim čevlje,
pusite, da se posušijo in jih zatem
zdrgnite z mehko krpo.
- Zelo umazana okna najprej zdrgnite s
časopisnim papirjem, omočenim v oki-
sano vodo ali amoniak, šele zatem jih
umijte s sredstvom za čiščenje oken.
- Hrana v hladilniku naj bo zmeraj do-
bro pokrita, ker se mleko in maslo hi-
tro navzameta vonja.
- Ribji fileti bodo okusnejši, če jih bo-
ste najprej povaljali v beljakovem sne-
gu, nato v drobtinah in ocvrli. Ru-
menjak namreč spremeni izraziti okus
ribe.

Jed na zalogo

Golaž je ena najbolj praktičnih jedi: skuhamo ga popoldne, nemara tudi pod večer, nato pa ga naslednji dan, ko pridemo z dela, samo še pogrejemo in postavimo na mizo. V vseh, tudi najboljših jedi se sčasoma preobjemo. Golaža ne moremo kuhati dan za dnem in te-
den za tednom. Lahko pa ga pripravimo pogostejše kot doslej, ne da bi se ga naveličali,
če mu spreminjamo okus. Pripravimo ga zdaj z zelenjavo, zdaj s sadjem, meso dušimo v
pivu, vinu ali jabolčniku. Nemara se bomo navdušili za nove okuse, ali pa se bomo s tem
večjim tekom vračali k staremu, dobremu domačemu golažu.

GOLAŽ S POPROM IN KORENJEM

Za 4 osebe potrebujemo: 500 g govedine,
6 žlic olja, 250 g čebule, sol, sveže mlet po-
per, 1/4 l mesne juhe iz kocke, 1/4 l piva, žlič-
ko mleto sladke paprike, 2 pora (približno
500 g), 250 g korenja, 1/8 l kisle smetane,
žličko jedilnega škroba.

Govedino narežemo na kocke in popeče-
mo na olju, da lepo porjavi z vseh strani.
Medtem olupimo čebulo in jo sesekljamo.
Po 10 do 15 minutah stresemo sesekljano
čebulo k mesu, premešamo in počakamo,
da zarumeni. Začnimo, zalijemo z juho in s
pivom. Šele sedaj stresemo v lonec tudi

papriko. Posodo pokrijemo in dušimo gove-
dino približno 90 minut.

Medtem očistimo in narežemo zelenjavo.
Pol ure, preden je meso kuhano, damo v lo-
nec tudi por in korenje.

Kislo smetano razmešamo z jedilnim ško-
bom, nato pa zamešamo v golaž, da ga zgo-
stimo. Potresemo s seseklim peteršiljem
in ponudimo.

Če pripravljamo golaž za naslednji dan,
ga zgostimo in potresemo s peteršiljem šele
takrat, ko ga pogrejemo, in ne takrat, ko
ga skuhamo. H golažu ponudimo kruh, krom-
pir v kosih ali testenine.

Kaj so rizični dejavniki

Arterioskleroza, možganska kap, srčni in-
farkt so bolezni, ki danes kot epidemija ogro-
žajo človeštvo. Pravočasno odkrivanje vzro-
kov teh bolezni, ki so na samem vrhu po obo-
levnosti pa tudi umrljivosti, je zato odločilno
za preprečevanje in zdravljenje. Obsežne epi-
demiološke raziskave so razkrile nekaj po-
membnih vzrokov, tako imenovanih rizičnih
dejavnikov, ki bodisi vsak zase bodisi v me-
sebojni soodnosnosti ogrožajo naše zdravje in
življenje. Med najpomembnejšimi so zvišan ho-
lesterol in iztirjena presnova lipoproteinov, ka-
jenje, zvišan krvni pritisk, sladkorna bolezen,
povišana količina sečne kisline v krvi in debe-
lost. Preprečevanje uvodoma naštetih bolezni
bo torej usmerjeno na zgodnje odkrivanje teh
dejavnikov in na njihovo zdravljenje. Poleg
diete in zdravljenja igrajo pomembno vlogo še
zdravstvena vzgoja in bolnikova čvrsta volja,
kar velja posebej pri odvijanju od kajenja in
hujšanju pri pretirani debelosti. Spoznanje, da
ljudje z veliko holesterola v krvi laže in po-
gostejše zbolijo za arteriosklerozo in z njo po-
vezanimi obolenji, nas navajajo na misel, da
bi lahko z ustrezno dieto brez holesterola v
znatni meri preprečevali bolezni. Zal velja to
le v omejenem obsegu in v določenih primerih,
saj so številne raziskave pokazale, da je koli-
čina holesterola v krvi bolj malo odvisna od
količine holesterola v hrani, pač pa bolj od
količine maščob in še zlasti od njihove kakov-
osti in se potemtakem z omejitvijo in v boljšo
kakovostjo maščob lahko uspešneje postavimo
po robu prezgodnji arteriosklerozi ožilja.

Vedeti moramo, da vsak ugotovljeni zvi-
šani pritisk krvi zahteva trajno zdravljenje in
redne preglede. In ravno pri tem ljudje največ
grešijo, saj ob ugodnejših izvidih kaj radi ne-
hajo jemati zdravila. Vsem tem moram pove-
dati, da ravnajo napak, ker je zvišan pritisk
kronična bolezen in podobno kot druge kro-
nične bolezni, na primer srčne ali sladkorna,
zahtevajo nenehno zdravljenje ob rednih pre-

gleh pri zdravniku. Slednji pa bo vsakič, pač
glede na izvid, odločil o doziranju zdravila ali
zamenjavi z morda uspešnejšim.

O škodljivosti kajenja danes ne kaže več
razpravljati. Gre bolj za to, da kajenje upo-
števamo kot pomemben rizični dejavnik, ki v
znatni meri ogroža naše življenje. Umrljivost
zaradi srčnega infarkta je pri kadilcih nekajkrat
večja kot pri nekadilcih in narašča s številom
pokajenih cigaret. Še zlasti so ogroženi mlajši
kadilci. Če ima kadilec povrhu tega še zvišan
krvni pritisk, se rveganje podvoji. Prenehanje
kajenja v katerikoli življenjski dobi ugodno
vpliva na zdravje, saj se ogroženost po nekaj
letih abstinence močno zmanjša.

Psihične obremenitve so dolgo časa veljale
kot posredni in obremenilni dejavnik pri ar-
teriosklerozi, kar so novejša dognanja ovrgla.
Velja, da niti čezmerno psihično, niti težko fi-
zično delo ne pospešujeta te bolezni.

Sladkorna bolezen in zvišano količino sečne
kisline v krvi danes že uspešno zdravimo s tem,
da preprečujemo nastanek in razvoj kompli-
kacij, ki so v obeh primerih številne in bolj ali
manj pogubne. Obe bolezni sta, kot je bilo že
rečeno, kronični in potrebni so dosmrtno zdrav-
ljenje in redni pregledi pri zdravniku.

Na debelost lahko sami z dieto in samoob-
vladanjem močno vplivamo. Najsi bodo vzroki
za pretirano kopičenje sala takšni ali drugač-
ni, gre v bistvu vedno za večjo konzumacijo
hrane, kot jo lahko organizem porabi. Osnov-
no načelo zdravljenja je torej na dlani: manj
hrane in večja telesna dejavnost. Vendar o tem
kdaj drugič.

S tem seveda še daleč nismo zajeli vseh de-
javnikov, ki vplivajo na arteriosklerozo in po-
večujejo možnosti za srčni infarkt ali možgan-
sko kap. Omenili smo le nekaj najvažnejših.
Pomembno je, da te stvari poznate in se z nji-
mi še podrobneje seznanite pri neposrednem
pogovoru z zdravnikom.

VITAMINI

Kilogram ali dva, ki smo ju dobili v zimskem času, nista le posledica sedenja v toplih
prostorih, ampak tudi posledica hrane, ki jo jemo pozimi. Že s tem, da se odrečemo slad-
ki in močnatni hrani, naredimo mnogo za linijo in zdravje. To hrano pa raje nadomestimo
z vitamini, ki so za zdrav organizem velikega pomena. Torej bo naša hrana skopa z ma-
ščobami in bogata z vitamini.

Pa si danes pogledajmo, kje vse najdemo vitamine. Pričnimo s sadeži, ki jih je moč kupiti
tudi v zimskem času.

Limona — dobro vpliva na kožo, priporoča pa se pri prebavnih motnjah, ker pomirja že-
lodec in nevtralizira želodčno kislino. Če želite zmanjšati apetit, popijte pred vsakim obro-
kom kozarec vode s sokom ene limone, seveda brez sladkorja.

Grape fruit — zbujajo apetit ter pospešuje izločanje prebavnih sokov. Vsebuje mnogo vita-
mina C in P. Priporoča se kot zdravilo proti arteriosklerozi in razširjenim venam.

Jabolka — čistijo kri, krepijo mišice ter pospešujejo prebavo.

Ananas — pospešuje prebavo, vsebuje mnogo vitamina C.

Dateljni — okrepijo fizično sposobnost, predvsem starejšega organizma, zavirajo proces
staranja.

Med zelenjavo pa naj omenimo še:

korenje — ki povečuje število rdečih krvnih teles, vsebuje snov, ki širi krvne žile in s
tem preprečuje nastajanje rdečih krvnih žilic na obrazu, pomaga pri težavah črevesja in
še bi lahko naštevali.

Črna redkvice — pospešuje prebavo in pomaga pri žolčnih obolenjih.

Zelje — vsebuje mnogo vitamina U, natrija, kalija, železa, magnezija, vitamin B₁ pa bla-
godejno deluje na živčne in možganske celice. Zelje priporočajo tudi diabetikom, ker
zmanjšuje sladkor v krvi.

Solata — izredno pomirja živčni sistem in preprečuje nespečnost.

Če želite napitek, ki vas bo na hitro osvežil, si zmešajte sok limone in pomaranče, lah-
ko pa dodate še sveže jajce z malo vode in žlico medu. Z vitamini, ki jih boste dobili, bo
vaša utrujenost nemudoma prešla.

GOLAŽ S PAPIKO

Najhitreje pripravimo golaž iz mleto gove-
dine. Potrebujemo: 500 g mleto govedine,
250 g čebule, 2 papriki, 3 žlice čebule, 250 g
paradižnika, 1/2 l mesne juhe iz kocke, ne-
kaj kislih kumaric, sol, poper, mleto sladko
papriko, 1 kocko instant omake.

Čebulo olupimo in narežemo na kolobar-
je. Papriko očistimo in narežemo na kocke,
prav tako paradižnike. Najprej popražimo na
olju meso, nato dodamo čebulo, premeša-
mo, dodamo še papriko in paradižnike, soli-
mo, popramo, začnimo s sladko papriko in
dušimo v pokriti posodi 20 minut. Vmes po
potrebi zalivamo z juho. Nazadnje vmešamo
še narezane kisle kumarice, kocko za in-
stant omako in ponudimo s svežim kruhom.

Golaž bo sočnejši, če upoštevamo nasled-
nja pravila:

● Ne skoparimo z maščobo. Narezano
meso popečemo na precej maščobe, da je
enakomerno zapečeno in bolj aromatično.
Ko je meso pečeno, del maščobe odlijemo
in zavržemo.

● Maščoba, na kateri bomo pekli meso,
mora biti zelo vroča. Mesne kocke pečemo
toliko časa, da se napravi na njih skorjica.
Seveda pazimo, da se meso ne prismodi.

● Če pripravljamo golaž iz večje količi-
ne mesa, popečemo na kocke narezano me-
so v nekaj obrokih. Le če je maščoba vro-
ča in če mesa ni preveč, se pore na povr-
šini zaprejo in ostane meso sočno.

● Nikoli ne damo v kozico mesa in če-
bule hkrati. Čebula bi se prismodila, golaž
bi bil grenak.

● Meso vedno zalijemo z vročo tekočino.

Previdno na sonce

Počasi se bodo pričeli dopusti, večino bo pre-
vzela želja po lepo zlatorjavno obarvani polti in
potovanju na morje. Vsakovrstni predpust-
niški nasveti so vselej polni opozoril, da je
treba z bledikavo in neutrujeno „zimsko“ kožo
ravnati previdno, če nečemo neljubih posledic.
Še vedno visok odstotek opeklin, nastalih pri
sončenju, pa je dokaz, da opozorila niso od-
več, saj se tudi še tolikokrat ponavljajo.

Teh nekaj tednov pred odhodom pomeni
ravno še dovolj časa za sistematično pripravo
na prave, žgoče žarke.

Ta priprava naj se ne začne in ne neha hkrati
samo pri obrazu, ki ga skrbno nastavljam
soncu na vsakem izletu, posejanju v parku in
še kje. Poskrbimo, da bo dobila osnovno „pod-
lago“ tudi koža na drugih delih telesa. Vsi se-
veda ne hodimo v kopališča, kjer je za to mož-
nost najbolj poskrbljeno; a tudi sicer je mo-
goče kaj storiti:

— če je le dovolj toplo, nehamo nositi no-
gavice. Nog se sonce ponavadi že tako ali tako
najtežje „prime“ in vsak trenutek, ko jih bo ob-
sijalo, je dragocen za hitrejšo in manj pekočo
obmorsko rjavenje;

tudi na izletu ali domačem balkonu mirno
razkrijemo ramena, vrat, nastavek prsi, spod-
vihamo bluzo in si posončimo trebuh... Četudi
nekajkrat le po deset ali petnajst minut; dovolj
bo, da ne bomo šli poležavati na obalo z mlač-
no poltjo in zvečer stekali zaradi dopoldanske-
ga navdušenja.

Pravila o postopnem sončenju so že tako ali
tako „zlažnana“, torej le: upoštevajmo jih!

Obraz in telo si tudi doma vselej namažimo
z dobro kremo, pri intenzivnejšem sončenju
na balkonu ali v kopališču pa se lahko natremo
tudi z vinskim kisom. Vonj je sicer malce ne-
običajen, uspeh pa kar lep: koža se počasi in
enakomerno obarva z lepim zlatim otenkom.
Ženske, ki nosijo očala, naj jih med sončenjem
vsaj za nekaj časa odložijo, sicer se bodo že
pred odhodom na dopust žalostile zaradi grdih
belih lis in na res močnem soncu bo razlika še
hitreje opazna. Ali pa naj imajo na glavi klo-
buk — obraz je tako ali tako najpogostejše in
najdlje izpostavljen žarkom in ni bojzani, da
bi ostal bel...

Mnogi sežejo „za začetek“ po višinskem,
umetnem ali domačem soncu, kot mu rečemo.
Vedeti pa je treba, da vsaka koža takšnega
obsevanja ne prenese. Pred sončenjem je treba
kožo očistiti in namazati vsaj 10 minut prej s
hranilno kremo ali vitaminskim oljem, oči pa
med sončenjem zavarovati z naočniki ali na-
oljenimi kosmiči vate. Za začetek zadostuje
ena minuta obsevanja, nato lahko sončenje vsak
dan za minuto podaljšujemo. Če obsevamo vse
telo, moramo za kožo drugod poskrbeti enako
kot za kožo obraza. Po treh tednih je dobro
takšno sončenje prekiniti, da se koža preveč ne
postara.

V sobotni prilogi „Dela“, 11. maja 1985, so objavili razgovor z bivšim avstrijskim zveznim kanclerjem Brunom Kreiskim, ki ga je vodila z njim dopisnica Barbara Goričar. Objavljamo izvirne iz tega razgovora, ki nazorno pričajo o tem kako je dunajski politični vrh — posebej še Kreisky sam — gledal na vprašanja, ki se neposredno oz. posredno tičejo položaja slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

DELO: Švicarski model je v letih 1945/46 večkrat zapored omenjal tudi prvi predsednik druge republike Karl Renner.

Kreisky: Renner je menil, da potrebujemo državno pogodbo, da bi lahko kasneje vodili politiko, podobno švicarski. Leta 1953 smo — zunanji minister je bil tedaj Gruber, jaz pa državni sekretar — prosili Nehruja, naj kot posrednik med Sovjetsko zvezo in Avstrijo ponudi za državno pogodbo nevtralnost. Zahtevo po nevtralnosti smo ponovili leta 1954 na berlinski konferenci, pri čemer John Foster Dulles in Anthony Eden nista bila videti ravno srečna, ker sta menila, da bodo Rusi to priložnost zgrabili za obema rokama in enako predlagali za Nemčijo. Nemčija pa je tedaj že plula v zahodne vode. Leto kasneje, v Moskvi, smo bili vprašani: „Kakšno garancijo pa lahko od Avstrije dobimo, da nikoli več ne bo prišlo do anšlusa k Nemčiji?“ odgovorili smo: „Našo osebnost.“ „To ne

spet se je pogajalo. Kako je zares s tem?

Kreisky: Na to zadevo takole gledam: v začetku vojne še ni bilo mogoče ugotoviti, kdo bo Jugoslavijo vodil. Bo to Mihajlovič ali kralj Peter ali Tito. Angleži so se odločili za nekako oprežno držo. In zanimivo in razumljivo obenem je bilo, da je bilo nenadoma slišati: Jugoslavi, Tito predvsem, nam neverjetno pomagajo proti Nemcem. Partizanski boj v Jugoslaviji je postajal vse močnejši in nemški armadam vse bolj nevarni. Do jugoslovanskih želja so bili zavzniki precej odprti in jasno je bilo, da so že pred koncem vojne Jugoslavi postavili enake zahteve kot njega dni stara Jugoslavija — po Koroški. Videl sem zemljevid, ki je kazal, kje naj bi tekla meja. Sredi Vrbskega jezera in tik pred Celovcem. Počasi nam je uspelo prepričati predvsem Angleže, da je Koroška del Avstrije. Končno so bili prav Angleži tisti, ki so zasedli Koroško in jo

Jugoslavije za južnokoroško ozemlje? Ali ne mislite, da se je tedaj slovensko prebivalstvo Južne Koroške v antifašističnem boju do te mere združilo z vsem slovenskim narodom in vsemi jugoslovanskimi narodi, da jih je zgrabila želja po združitvi z matično? In konec koncev, tudi Avstrija je hotela združitev z Južno Tirolsko.

Kreisky: Glejte, zadnji sem, ki ne bi hotel razumeti želje po združitvi pri neki manjšini, ki sicer živi v tuji državi, pa vendar na svoji zemlji, saj so južnokoroška tla v smislu nacionalne pripadnosti in izvora slovenska tla. Isto seveda velja za Avstrijo. Vsi bi bili zelo srečni, ko bi se nam Južnotirolci, ki jih smatramo za Avstrijce, ob koncu vojne lahko priključili. Ampak tako kot je, ne more v Evropi priti do nobenih sprememb meja več. Brez vojne namreč. Vojna pa je najslabša od vsega. Zatorej si je treba prizadevati, da bo manjšina v resnici deležna vsega tistega, kar se ji tako rado odmerja v nedeljskih govorih. Kar zadeva slovensko manjšino, sem vedno menil, da zanjo ne zadostuje, da je enakopravna, temveč mora uživati določene posebne pravice.

DELO: V šolstvu, na primer?

Kreisky: Ja, prepir o dvojezičnem

bil govor o Francu Jožefu, duhovito pripomnili, da ni ravno lahko biti monarh. Kako lahko oziroma kako težko pa je biti avstrijski kancler v odnosu do koroške deželne vlade, kadar gre za pravice manjšine ali krivice, ki se ji godijo?

Kreisky: Sploh ni lahko.

DELO: Ni?

Kreisky: Ni. Vidim namreč tudi, s kakšnimi težavami se spopada moj prijatelj Wagner. Že Sima je bil mož, ki je hotel rešiti probleme, in Sima ni le na tem vprašanju spodrsnil, čeprav moram pošteno reči, da tudi zato. Očitno so mu preveliko prijateljstvo do Slovencev.

DELO: Sami ste omenili nekakšnega duha preteklosti, ki se vleče po Koroški še danes.

Kreisky: Nedavno tega sem na nekem letališču doživel naslednje: pri izhodu za letalo za Celovec stoji gospod, k njemu stopi drugi in pravi: „Ah, domov v Reich, kajne?“ Nočem reči, da so takšne nesimpatije in sumljive besede tipične za Koroško, so pa dokaz, da se je tam še marsikaj obdržalo. In če je danes ton tega mladega koroškega vodje svobodnjakov, ki sploh ni Korošec, ampak, če se ne motim, iz Gornje Avstrije, tako nesimpatičen, potem je to zato, kot sem že enkrat dejal, ker je oportunist. Ne mislim, da je neonacist, tako pa me je spodbudil, da sem ga imenoval oportunist, ki mu gre le za volilne glasove iz določenih vrst.

DELO: Kako bi pravzaprav označili koroški „prastrah“ in vso gonjo proti Slovincem: kot neumnost ali ...

Kreisky: „Prastrah“ je kot vsak strah nekaj neracionalnega. Koroški izvir iz 1918. in 1945. leta, ko so mislili, da se je treba bati za deželo in za lastno usodo. Nič ni težje premagati in preživeti kot neutemeljen strah. V psihologiji povsem pravilno veliko govorijo o nevrotičnem strahu. Ta „prastrah“ mora biti premagan. In v veliki meri je že premagan, predvsem zahvaljujoč se mirnim in prijateljskim odnosom med Avstrijo in Jugoslavijo.

DELO: K čemur ste sami veliko prispevali.

Kreisky: Na to sem zelo ponosen. Imel sem tudi veliko težav. Nekdanji koalicijski partner, ÖVP mi je očitno, ko sem bil zunanji minister, da hočem speljati Avstrijo na jugoslovansko pot. Za dobre odnose z Jugoslavijo sem se izjemno trudil, in to čisto zavestno. Prvič, ker sem imel Tita za zelo veliko osebnost, drugič, ker sem občudoval jugoslovanski boj proti Nemcem in pri tem tudi vlogo, ki so jo igrali Slovenci, tretjič sem občudoval neodvisnost in korajžje jugoslovanske vlade, ki se je rešila sovjetskega objema, in četrtič sem srečal v Jugoslaviji ljudi, s katerimi so me povezale velike simpatije.

Zelo sem spoštoval Tita, s katerim sem se nekajkrat srečal, in ga občudoval, s Kočo Popovićem sva navezala pristne, osebne in prijateljske vezi, posebej sem se zbližal s Kardeljem. Veste, tako iz iste generacije izhajava, enake šole sva obiskovala, imela enake doživljaje.

(...)

DELO: Vrnimo se k državnim pogodbam, in sicer k sklepnim pogajanjem v Moskvi.

Kreisky: Najprej bi rad rekel, da nam je Jugoslavija v vseh tistih letih, v desetih letih, zelo veliko pomagala in sicer s svojimi političnimi stališči v združenih narodih in drugod. Drugič moram poudariti, da je tedaj Hruščov, ki mu gre velika zahvala Avstrijcem, likvidiral staliniščno politiko in tako, kot je odtajal notranjo politiko, je vpeljal odjugo tudi v zunanjo. Jasno pa mu je bilo, da lahko to stori le, če se posluži konkretnega primera. Če se umakne iz Avstrije — no ja, daleč tako ni šel — potem morajo tudi zahodne sile iz Avstrije. Naletel je na težave. Z Molotovom in s tisto skupino maršalov, ki so rekli, niti enega kvadratnega metra zemlje, ki smo si jo pribojevali, ne bomo zapustili. Molotovu so celo rekli, pojdi v Berlin, predlagaj Avstrijcem, naj počakajo na mirovno pogodbo z Nemčijo, kar smo odklonili. To ne gre, smo rekli. Ali se boste povsem umaknili iz Avstrije ali pa ne podpisemo!

(...)

DELO: Ko smo ravno spet pri manjšini, slovenski v Italiji in Avstriji in avstrijski v Italiji, kako ocenjujete tako imenovani enotni kulturni prostor, za katerega si Slovenci v Italiji oziroma v Avstriji zelo prizadevajo, medtem ko ga Južnotirolci izvajajo v praksi, ne da bi o tem kaj veliko govorili?

Kreisky: Prav nič nimam proti temu, če se to počne na način, ki ne vzbuja nenehni nemir.

DELO: Morda je to edina alternativa mejam. Za neki narod.

Kreisky: Ja, kulturna skupnost, ja, ja. Mislim, da jo je treba na vsak način spodbujati. Glejte, mladi Slovenci na Koroškem so zgradili novo kulturno zavest, in sicer na nekakšen agresivni način, agresivni v pozitivnem smislu besede. To zelo podpira. Vsak prevod kakšnega slovenskega avtorja v nemščino pomeni kosček zmage za slovensko stvar.

DELO: To, kar počne celovška „Drava“ v sodelovanju z založništvom tržaškega tiska, na primer?

Kreisky: Mislim, da je to zelo dobro. In vsekakor mi je ljube, kot če bi vsi viseli na popkovini matice, kajne? Zdej razmišljam sicer kot avstrijski politik, ampak to vendar nisem več.

(...)

Kreisky: Na Koroškem se je iz preteklosti še marsikaj obdržalo

V ljubljanskem „Delu“ razpravlja Bruno Kreisky o državni pogodbi, o osvobodilni borbi slovenskega naroda, o koroški politiki in „prastrahu“, o enotnem kulturnem prostoru ...

zadostuje“ so rekli Rusi, „v nekaj desetletjih se lahko vse skupaj spremeni.“ Ko smo potem razpravljali, ali naj bi za našo neodvisnost garancije velesile, sem se odločno uprl. Rekel sem, da bo potemtakem vsako drugo glavno mesto — Moskva, Pariz, Washington ali London — in torej ne naše lastno, odločalo o tem, kdaj se lahko za nas zahteva nevtralnost.

DELO: V zgodovinskih opisih nastajanja avstrijske državne pogodbe je nič kolikolič omenjeno, da je Jugoslavija, koroško vprašanje namreč, odigralo precejšnjo vlogo pri pogajanjih od Londona prek Pariza do Moskve. Rečeno je bilo celo, da je Tiov spor s Stalinom ponovno pognal nastajajočo pogodbo na prosti tir,

potem obdržali pri Avstriji. No to je star spor, ki smo ga zgladili s pogodbo o meji. Sam sem se tedaj pogajal s Kočo Popovićem. Tedaj sem rekel, da meja vendar ni zgolj objekt za geometre. Ko je Jugoslavija to mejo priznala, je bilo konec z govoričanjem o napadalnih jugoslovanskih načrtih.

DELO: Zdaj je res konec. Že dolgo. Vsaj od helsinške konference naprej naj bi odpravljali administrativne ovire za prost pretok idej, ljudi, blaga iz države v državo. Vendar, dr. Kreisky, kako ste tedaj ali kako danes kot človek — in ne samo kot Avstrijec, ki mu je bilo tesno pri duši ob misli, da bi bil ob del ozemlja, označenega z mejo 1. republike, pred anšlusom — gledate na prizadevanja

šolstvu je spet tu. Prepričani o šolstvu je star nacionalistični prepričanje, ki ga poznamo še iz časa monarhije. Zato menim, da je potrebna previdnost. Tisto, kar je že nekoč bilo, naj se pusti pri miru in ne spreminja. Duh, ki marsikoga v tej problematiki na Koroškem vodi, izhaja iz ostankov neke preteklosti. Seveda moram priznati, da sem se tudi sam, ko sem bil še kancler, večkrat znašel v položaju, ko sem moral izbirati, ali optimalno ustreči željam Slovencev in s tem zaiti v konflikte s koroškim večinskim prebivalstvom, česar pa si nisem mogel privoščiti, ker ima Koroška kljub vsemu povsem zanesljivo socialistično večino.

DELO: Pred meseci ste v televizijski oddaji „Cafe Central“, v kateri je

RADIO — TELEVIZIJA

LJUBLJANA

PETEK, 31. 5.: 8.45 TV v šoli 12.30 Poročila — 17.30 Poročila — 17.35 Naš prijatelj Tita, nadaljevanje — 17.50 Grizli Adams, ameriška nanizanka — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 V senci kraških znamenitosti, izobraževalna oddaja — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Človekovi možgani: Govor, angleška dokumentarna serija — 20.55 Ne prežite — 21.10 Naša krajevna skupnost — 21.15 Poravnalni svet, humoristična nanizanka — 22.15 Dnevnik — 22.25 Jutrišnji otrok, ameriški film.

SOBOTA, 1. 6.: 8.00 Poročila — 8.05 Slovenske ljudske pravljice — 8.20 En, dva, tri, kdo se vade ne boji — 8.35 Naš prijatelj Tita, nadaljevanje — 8.50 Miti in legende: Antični miti — Herakle, nanizanka — 9.05 Nihče kakor jaz, nanizanka — 9.35 Periskop — 10.05 Naša pesem Maribor 84 — 10.35 Čudeži narave: Skrivnostni svet ptic — 11.05 Računalništvo — 11.30 Človekovi možgani: Spomin, ponovitve — 12.15 Poročila — 15.55 Poročila — 16.00 Boj za obstanek: Skok iz veselja, angleška poljudnoznanstvena serija — 16.30 Retrospektiva filmov Franca Štiglic: Tistega lepega dne, slovenski film — 17.55 Sofija: Nagomet — kvalifikacije za SP — Bolgarija: Jugoslavija, prenos — 19.45 Risanka — 19.55 TV in radio nocoj — 19.57 Zrno do zrna — 20.00 Dnevnik — 20.20 Vreme — 20.30 Naše srečanje — 22.05 Zrcalo tedna — 22.30 Vohljak, ameriški film — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 2. 6.: 8.15 Poročila — 8.20 Ziv zav: Risanka, Pravljičice z vseh vetrov — 9.15 Grizli Adams, ponovitev ameriške nanizanke — 9.40 Življenje in dogodivščine: Nicholas Nicklebyja, angleška nadaljevanje — 10.40 625, oddaja za stik z gle-

dalci — 11.00 Celje: Mladinski pevski festival — Celje 85, prenos množičnega koncerta — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.05 Poročila — 13.55 Mostovi — 14.25 Kam gredo divje svinje, nadaljevanje — 15.25 Poročila — 15.30 Francozov zaliv, francoski film — 17.20 8. mednarodni festival TV športnih programov — Portorož 85 — 18.25 Proslava ob 40-letnici osvoboditve Istre in slovenskega Primorja, reportaža iz Ilirske Bistrice — 18.50 Knjiga — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.50 Vreme — 20.00 Po noče — osebni spor — 20.55 Slovenci v zamejstvu — 21.30 Športni pregled — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 3. 6.: 17.55 Poročila — 18.00 Nihče, kakor jaz, nanizanka — 18.30 Slikajte z nami — 18.45 Vam, oddaja za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Lyttanova kronika, angleška nanizanka — 21.05 Aktualno — 21.45 Rapsodija na Paganinijevu temo, balet — 22.15 Dnevnik.

TOREK, 4. 6.: 17.45 Poročila — 17.50 Pedenžep na izletu — 18.20 Miti in legende — Antični miti — 18.40 Kako je bilo, dokumentarni film — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Dan kot vsak dan, drama — 21.40 Omizje — 23.45 Poročila.

SREDA, 5. 6.: 17.45 Poročila — 17.50 Slovenske ljudske pravljice — 18.05 Cyrano de Bergerac, predstava SMG — 18.40 Računalništvo, angleška izobraževalna serija — 19.05 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Mednarodna obzorja — 20.55 Dolga ježa, ameriško-madžarski film — 22.30 Dnevnik.

ČETRTEK, 6. 6.: 17.45 Poročila — 17.50 zelenih slonov — Leteči zajci, nadaljevanje — 18.10 Čenčarija II — 18.20 Ljudje s fotografij Stojana Kerberja — 18.40 Obramba

in samozaščita — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Tednik — 21.15 Franz Liszt, madžarska nadaljevanje — 22.10 Dnevnik.

AVSTRIJA 1

PETEK, 31. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Klic divjih gosi — 12.00 Partner v krizi — 13.00 Poročila — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Pinocchio — 17.30 Zgodbe iz Floride — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.15 Modna revija z reklamami — 21.20 To so bili časi — 22.05 Šport — 23.35 Poročila.

SOBOTA, 1. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Italijanščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Na pomoč, doktor pridel — 12.10 Nočni studio — 13.15 Poročila — 14.20 Ljubezen je brez carine — 15.55 Jakob in Elizabeta — 16.00 Pika Nogavička — 16.30 vissimo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.15 Modna revija z reklamami — 21.20 To so bili časi — 22.05 Šport — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 2. 6.: 9.45 Blagoslovitev zvonov v Klosterneuburgu — 10.00 Slavnostna maša v Klosterneuburgu — 11.00 Ura tiska — 12.00 Računalniška družina — 12.45 Orientacija — 14.45 Metulji so svobodni — 16.30 Pustolovščine — 16.55 TV knjižna policia — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Govori

msgr. Josef Eichinger — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Ni bila peta, bila je deveta — 21.45 Šalom — 21.50 Oedipus rex — 22.50 Nočni studio — 23.55 Poročila.

PONEDELJEK, 3. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.30 Julija, ti si očarljiva — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Poročila — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Viki — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.08 Kuharski mojstri — 21.15 Ceste San Francisca — 22.05 Patentne ideje — 22.50 Poročila.

TOREK, 4. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Italijanščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Avstrija — 12.00 Takrat — 12.05 Ponedeljski šport — 13.00 Poročila — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Nils Holgersson — 17.30 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Inozemski magazin — 21.15 Bogastvo in revščina — 22.05 Avstrijska kolesarska dirka 1985 — 23.15 Poročila.

SREDA, 5. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Ljubezen je brez carine — 12.05 Inozemski magazin — 13.00 Poročila — 16.30 Nenavadni zmoj — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Ostržek — 17.30 Nenavadne

počitnice — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Inšpektor Loulou — 21.55 Avstrijska krožna kolesarska dirka 1985 — 22.10 Avstrija — 23.40 Poročila.

ČETRTEK, 6. 6.: 15.00 Skromno srce — 16.20 Perrine — 16.45 Most Adama Rusha — 17.30 Iz načrtov jazza — 17.55 Helmi — 18.00 Ko je moderna bila še mlada — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Govori župnik Franz Mersch — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Halo televizija — 21.45 Panorama — 22.35 Tosca na trampolinu — 21.15 Vtisi iz Španije — 0.00 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 do 19.00

Pe 31. 5.: Literarno-glasbena oddaja.

So 1. 6.: Duhovni nagovor (kaplan Mirok Rakuša). Voščila.

Ne 2. 6.: Glasbeni forum (E. Krištof)

Po 3. 6.: Oddaja v živo: „Mladi v Žvabeku“.

To 4. 6.: Otroška: Levstikov „Martin Krpan“.

Sr 5. 6.: Zvočno pismo iz Ljubljane.

Če 6. 6.: Telovo, praznik globoko doživete religioznosti (L. Detela). Slavni tenorist Anton Dermota 75-letnik (M. Bogataj).

Pe 7. 6.: Koroški liki: Ljudsko pesništvo in pripovedništvo pri kor. Slov. (dr. R. Vospernik).

Slov. pravorečje: Poudarek, melodija in odmor pri govorjenju (prof. J. Messner).

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem,

9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprecht-Strasse 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42,

telex 42 20 86 sldk a

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10,

tel. (0 42 22) 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba

z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Kapelški kmetje se izobražujejo

Kmetje v Kapelških grapah bi radi še več vedeli o sodobnem kmetovanju, gozdarstvu in trgovanju. To so pokazala izobraževalna predavanja, ki jih je v spomladanskih mesecih organizirala Slovenska kmečka zveza pri Kovaču na Obirskem. Iniciativen je bil Toni Karničar; da je vedel za potrebe, kaže dejstvo, da so vsa tri predavanja (januarja, februarja in aprila) bila zelo dobro obiskana.

Predvsem so s temi predavanji nagovorili kmete na Obirskem in v Beli, prišli pa so tudi iz drugih naselkov. Najprej je govoril o boljši vzreji, gojitvi, oskrbi in krmljenju goveda in o večjem zaslužku v hlevu dipl. inž. Gold s celovške kmetijske zbornice. Kmetje so dosti vpraševali predavatelja, tako da je večer izpolnil svojo nalogo.

Da marsikateri zastopnik zavarovalnic bolj gleda na svoje prednosti, premalo pa na korist kmeta, je pokazalo drugo predavanje o davčnih in zavarovalnih vprašanjih v kmetijstvu. Dipl. inž. Zwatz je mar-

sikatega kmeta poučil o ugodnejših oblikah zavarovanja.

Z novejšimi gozdarskimi metodami pa so bili kmetje seznanjeni na tretjem predavanju, v katerem je inž. Schmiedler (kmetijska zbornica) govoril o pogozdovanju in oskrbovanju gozdov ter o gozdarskem študijskem potovanju po Švedski in Finski.

Ferdinand Turk - 80-letnik

Minulo sredo je praznoval svoj 80. življenjski jubilej Ferdinand Turk iz Resnice pri Borovljah. Za njegov visok življenjski jubilej so mu na njegovem domu med drugim čestitali tudi predstavniki Boroveljske posojilnice - znane pod znakom PoBo. Predsednik Erih Užnik, podpredsednik NO dr. Zdravko Velik in častni predsednik Janko Oitzl so mu izročili kot priznanje za njegovo dolgoletno delo pri Posojilnici darilo in mu želeli še mnogo zdravja in zadovoljnih let.

Ferdinand Turk je po obnovitvi Posojilnice Borovlje od leta 1949

naprej prevzel odgovorno mesto predsednika in poslovodje. Greo mu velike zasluge za obnovo posojilniške mreže, za katero je skrbel kot predsednik do leta 1974. Tudi danes še pozorno spremlja modernizacijo PoBo in izgradnjo njenih filijal. Veseli pa ga tudi, da se Posojilnica Borovlje pojavlja tudi kot sponzor športnih in kulturnih prireditev.

Pred kratkim so predali prometu nov 16 km dolg odsek italijanske avtoceste med Carnio in Klužami/Chiusaforte, ki bo tako časovno ne-

koliko približala Jadran z našo Koroško. Gradnja tega dela avtoceste je bila zelo draga, saj je stala okrog 2 milijardi šilingov. Zgraditi je bilo treba celo vrsto mostov in predorov, tako da je ta tehnična stvaritev najsodobnejši odsek avtoceste v Italiji. Italijanom se zelo mudi zgraditi to avtocesto skozi ozko Kanalsko dolino predvsem zaradi tega, da bi tovarni promet spravili na novo avtocesto in s tem omogočili hitrejši pretok tovora do Trsta oziroma tržaške luke. Trenutno je tako, da se vozniški tovornih vozil branijo voziti skozi ozko Kanalsko dolino in se rajši poslužujejo jugoslovanskih luk. Kako se Italijani trudijo in prizadevajo odpraviti to ozko grlo skozi Kanalsko dolino potrjuje tudi dejstvo, da bodo še letos otvorili nadaljnji 16,5 kilometra dolgi odsek avtoceste med Žabnicami in Pontabljem. Znano je, da na italijanskih cestah pobirajo cestnino, ta bo znašala od avstrijske meje do Vidma in nazaj 140 šilingov (avto srednjega razreda).

Številnim čestitkam, ki jih je prejel slavljenec ob svojem življenjskem jubileju se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Koroška se približuje Trstu

Italijani gradijo iz Vidma/Udine proti avstrijski državni meji avtocesto, ki se bo predvidoma leta 1986 spojila z avstrijsko južno avtocesto pri Vratih-Megvarje/Thörl-Maglern.

Knjige o ženi v času nacizma

Knjigarna „Naša knjiga“ v Celovcu poleg slovenskih knjig prodaja tudi knjige založb nemškega kulturnega prostora. Izbor knjig je premišljen, tak, da je zanimiv tudi za bralce slovenske narodne skupnosti. V letu, ko slavimo 40-letnico zmage nad fašizmom, je prišlo do izdaje številnih knjig, v katerih znanstveniki in pisatelji pišejo dokumentacije, razprave, spomine in pričevanja o grozodejstvih tretjega rajha.

V „Naši knjigi“ so nam dali na pogled zbirko knjig, ki govori o ženski v času druge svetovne vojne, o njeni vlogi, njenem odporu in trpljenju. V nekaterih knjigah je opisan tudi prispevek koroških slovenskih žena k zmagi nad fašizmom.

Rita Thalmann: Frauen im Dritten Reich. Dokumentacija, prevod iz francoščine, Carl-Hanser-Verlag, München Dunaj, 1984, broš., 308 strani, šil. 296.40.

Avtorica v svoji študiji obravnava vlogo ženske v času tretjega rajha, kar v dosedanjih zgodovinskih ženskega gibanja še ni bilo zajeto.

Karin Berger: Zwischen Eintopf und Fließband. Verlag für Gesellschaftskritik Ges.m.b.H. Wien, 1984, broš., 265 strani, šil. 168.-

Gre za dokumentacijo o delu in podobi ženske v fašizmu, seveda z dvojne vidika - njen doprinos v nemški vojni industriji in kot ženska nemške nacije. V knjigi je prikazan tudi odnos do ženske drugih zasovraženih narodov, njihovo izkoriščanje, mučenje in uničevanje.

Georg Tidl: Die Frau im Nationalsozialismus. Europaverlag Wien-München-Zürich, broš., 321 strani, šil. 288.-

Avtor je na osnovi dokumentov opisal, kako so akterji nacionalnega socializma načrtovali in oblikovali idealno podobo žene „Herrenvolka“.

Maruta Schmidt in Gabi Dietz: Frauen unterm Hakenkreuz. Deutscher Taschenbuchverlag GmbH u. Co. KG, 1985, München, broš., 216 strani, šil. 99.80.

Tudi v tej knjigi gre za prikaz žene v času nacizma. Avtorici sta svojo dokumentacijo ilustrirali s številnimi slikami - dokumenti o ženskah v času nacizma. Ženah, ki so delovale v uporniškem gibanju in ženah, ki so služile fašističnemu režimu.

Karin Berger, Elisabeth Holzinger, Lotte Podgornik, Lisbeth N. Trallori: Der Himmerl ist blau. Kann sein. Promedia Druck- u. Verlagsges.m.b.H. Dunaj, 1985, broš., 272 strani, šil. 198.-

V knjigi gre za prikaz žensk v uporniškem gibanju; razveseljivo je, da so urednice upoštevale tudi koroške Slovenke, ki so kot partizanke sodelovale v boju proti nacizmu.

Mali Fritz, Hermine Jursa: Es lebe das Leben, Tage nach Ravensbrück. Verlag für Gesellschaftskritik GmbH Dunaj, 1985, broš., 124 str., šil. 148.-

Knjiga je pretresljiv dokument spominov dveh internirank KZ Ravensbrück, kjer sta preživeli pekel in dočakali svobodo.

Iščemo

**KVALIFICIRANO
PRODAJALKO**

Znanje obeh deželnih jezikov predpogoji.

Zadruga-Market

Pliberk

tel. (0 42 35) 20 39

- ŠPORTNI VESTNIK - ŠPORTNI VESTNIK -

Selani letos prvič slavili pred domačo publiko!

Piše: JUSTIN POLANŠEK

DSG SELE : ŠENTANDRAŽ 2:0 (1:0)
Košuta-stadion, 250, Schmied.

Gole: Jakopič (37. enajstmetrovka) in Hobel (70.).

Postava: Užnik; Hribernik, Jakopič, Oraž, Čertov; Golec, Fera, Olip; Hribernik, Travnik, Hobel.

DSG Sele in Šentandraž sta bili minuli teden edini dve moštvi v vzhodni podligi, ki sta morali odigrati prvenstveno tekmo. To pa zato, ker so Selani pred omenjenim spopadom zaostajali dve tekmi za ostalo konkurenco. Torej z binkoštnimi prazniki ni bilo nič. Je že tako - prej so Selani „počivali“, zdaj pa počivajo ostala moštva!

Dvoboj je bil predvsem za Selane odločilnega pomena. V slučaju po-

raza bi se položaj na lestvici njim v škodo zelo poslabšal, z neodločenim izidom bi se malenkostno popoljšali in z najboljšo možno varianto to je z zmago, pa bi naredili velik korak po lestvici navzgor. „Sreča in božji binkoštni blagoslov sta nam bila danes do skrajnega namenjena“, je zadovoljno dejal po tekmi selski sekcijski vodja župnik Ivan Olip.

Fera & Co so tokrat zaigrali grandiozno in zmagali v vsakem oziru zaslužen. Čeprav je bila tekma zanje „breme“ (zaradi bližajočega se izpada), so domačini nastopili presenetljivo samozavestno. Od prve minute naprej so zagospodarili na igrišču in nasprotnike iz labotske doline takoj prisilili do defenzivne igre. Logična posledica takšne destruktivne igre (nasprotnika)

je bila serija prekrškov. Nekaj teh prekrškov se je zgodilo tik ob ali celo v kazenskem prostoru in nazadnje je sodnik le pokazal na kritično točko. Enajstmetrovka! Jakopič, legionar iz Slovenije, si je postavil žogo, vzel kratak zalet in jo poslal premišljeno v mrežo. 1:0 za Sele in neizmerno veselje med igralci in navijači.

V nadaljevanju so si napadalci Travnik, Hribernik in Hobel, ki je spet v formi, prilagali še vrsto lepih priložnosti za gole, vendar so jih površno zapravili. Zadnjeimenovani je v sedemdeseti minuti končno „odrešil“ svoje soigralce in nestrpne gledalce, ko je uspešno zaklju-

čil napad in neubranljivo zatresel mrežo. 2:0 in končni izid. Z zmago in osvojitvijo dveh točk so selski nogometaši znatno napredovali, saj so se s kritičnega dvanajstega mesta „preselili“ začasno na solidno osmo(!) mesto podligaške lestvice. Sedaj imajo 22 točk in kmalu bodo nadoknadili še derbi proti Borovljam, ki bo po zabeleženem uspehu zagotovo privabil množico gledalcev obeh taborov.

NOGOMETNI TERMINI

Petek, 31. 5. 1985
18.00 dečki ASV - dečki SAK
Sobota 1. 6. 1985
15.15 Liebenfels pod 23 - SAK pod 23
17.00 Liebenfels - SAK
Nedelja, 2. 6. 1985
17.00 Sele - Zrelec
17.30 Šmihel - St. Andraž

VII. šahovska interliga v Novi Gorici

Deset 6-članskih ekip s Primorske, Furlanije-Juljske krajine in Koroške se je udeležilo na binkoštno nedeljo VII. šahovske interlige v Novi Gorici. Zaradi precejšnje razdalje, ki jo morajo premostiti nekatere ekipe, so odigrali tokrat samo prvih pet kol. Ostala štiri kola bodo odigrali čez 14 dni v italijanskem delu mesta.

Igralo se je po pravilih „Caracas“ za hitropotezni šah. To se pravi, da je vsak igralec imel na razpolago 20 minut časa za partijo, v zadnjih petih minutah pa se nasprotni kralj lahko vzame in napadna poteza pomeni izgubo partije.

Presenetljivo uspešno so se borili šahisti Slovenske športne zveze iz Celovca (MK Jurij Deisinger, Norbert Perko, Alojz Gallob, Gorazd Živkovič, Franci Rulitz in Ivko FERM). Tri kola zaporedoma so celo vodili na lestvici, kar je predvsem zasluga Perkota, ki je dobil

vseh 5 partij; in Deisingerja, ki je porazil znamenite šahiste kot na primer italijanskega mojstra Filipoviča. Po petih kolic od devetih zaseda ekipa SŠZ tretje mesto na lestvici in ima seveda še možnost da zmagaja.

Izidi dosedanjih kol:

SŠZ Celovec : „Polet“
Opčine (Trst) 4,5:1,5
SŠZ Celovec : Sežana 4:2
SŠZ Celovec : Izola 4:2
SŠZ Celovec : Tolmin 3:3
SŠZ Celovec : Raika
Finkenstein/Bekštanj 1,5:4,5

Lestvica po petih kolic:

1. Idrija	18,5
2. Nova Gorica	17,5
3. SŠZ Celovec	17
Bekštanj/Finkenstein	17
Tolmin	17
6. Piran	15,5
7. Izola	13,5
Trst	13,5
9. Sežana	13
10. Gorizia	7,5
	rulitz

Ples SAK na Radišah

V nedeljo šestindvajsetega majnika tega leta so nogometaši Slovenskega atletskega kluba namesto nogometnih čevljev obuli „plesalne škornje“. Predsedstvo SAK je namreč prosto binkoštno nedeljo takoj izkoristilo za druge namene. Na sporedu je bila veselica. Na Radišah, v kulturnem domu, se je zbralo kar lepo število veseljašev. V družabnem kro-

gu in ob zabavi ter moderni spremljavi znanega ansambla „Alpski sekret“ so se srečali pod eno streho vsi „sakovci“ - nogometaši s trenerjem, odborniki s predsednikom Cirilom Sternom na čelu, častni gostje, navijači in pristaši slovenskega nogometa in seveda vesela mladina. Tokrat so nogometaši „zaplesali“ na plesišču s svojimi spremljevalkami, soprogami... in ne kot običajno z žogo na igrišču! Za razvedrilo so poskrbeli „mini-disko“, „sekt-bar“ in navsezadnje še srečolov z nad sto petdesetimi lepimi nagradami. Kratko povedano je SAK-veselica vsestransko uspeša, predvsem zares prijetno vzdušje je nekako spominjalo na „veliko družino“. Upajmo, da bo tudi prihodnjic - 29. junija 1985 pri Šoštarju v Globasnici - tako lušno.

Danes občni zbor SŠZ

Danes, v petek 31. maja 1985, bo ob 19.00 uri v Mladinskem domu SŠD v Celovcu (Miksch-allee 4) redni občni zbor Slovenske športne zveze.

Običajni dnevni red.

Prvenstveni izidi SŠK „Obir“

1. kolo: Finanz/KDR : SŠK	2:4
2. kolo: SŠK : Wietersdorf I	2:4
3. kolo: Volšperk : SŠK	3:3
4. kolo: SŠK : Liebenfels	4:2
5. kolo: Wietersdorf II : SŠK	3,5:2,5
6. kolo: SŠK prost igre	
7. kolo: SŠK : WSG ÖDK	3:3
8. kolo: Gospa sveta : SŠK	3:3
9. kolo: SŠK : Mostič	3,5:2,5

Rezultati posameznih igralcev

1. deska: Justin Polanšek	8 7 1 0	7,5
2. deska: Adem Ramaš	8 4 2 2	5
3. deska: Rainer Strasser	3 0 1 2	0,5
Peter Jammer	5 0 3 2	1,5
4. deska: Valerij Sitter	4 0 0 4	0
Peter Jammer	3 1 1 1	1,5
5. deska: Johann Stossier	4 1 3 0	2,5
Stanko Haderlap	1 0 0 1	0
Emanuel Polanšek	1 0 0 1	0
6. deska: Johann Stossier	3 2 1 0	2,5
Rainer Strasser	5 2 2 1	3
Valerij Sitter	1 0 0 1	0

Balkansko kolesarsko prvenstvo letos v Novem mestu

Najboljši kolesarji iz Bolgarije, Grčije, Romunije, Turčije in Jugoslavije bodo med 4. in 7. julijem tekmovali za naslov balkanskega prvaka v Novem mestu. Balkansko prvenstvo (Bakop) pripravljajo izmenoma dežele udeležence, letos je na vrsti Jugoslavija.

Na sporedu te velike športne prireditve bodo: ekipe vožnje mladincev (4. julija), ekipe vožnje članov (5. julija), posamične dirke mladincev (6. julija) in posamične dirke članov (7. julija).